

VILÁGVÁROSI REGÉNYEK

AKIK ÉLETET CSERÉLTEK

REGÉNY

IRTA
REJTŐ JENŐ

LITERARIA KIADÓVÁLLALAT K.F.T.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5406-41-6 (online)
MEK-12427

TARTALOM

**SZÁMUM A TENGEREN.
AMIG AZ EMBER MEGTANUL ALUDNI.
AZ UJ ÜLTETVÉNYES.
A FORRÓ KÖD ORSZÁGA.
LEGYEN HARC!
NIRVANA.
ÉLETRE-HALÁLRA!
KELETI MESE.**

SZÁMUM A TENGEREN.

A egész hajón a legtisztességesebb ember Biry, a zsebtolvaj volt. Igazán nem mondanám, ha másképpen lenne, de valóságos mintaképül szolgálhatott volna a tisztességes úriembernek. Már előre sejtem, hogy kételkedve fogadják ezt az állításomat, mert ha valaki polgári foglalkozására nézve zsebmetsző, avval szemben az emberek hajlamosak arra, hogy téves előítéletek alapján mondjanak véleményt róla. Határozottan állítom, hogy a Joinville gőzösön Biry, a zsebtolvaj, a legtisztességesebb úriember volt és ezek után ne higgyék, hogy a Joinville gőzös kalózhajó volt. Sőt, ellenkezőleg, ez a hajó a francia köztársaság tulajdona volt és utasai egytől-egyig állami szolgálatban állottak. Ugyanis a Joinville a gyarmati hadsereg harmadik számú személyhajója volt, amely Északafrika, Madagaszkár és Indokina között bonyolította le a legénységi utánpótlás forgalmát. Én nem állítom, hogy a hajó nem volt piszkos, hogy a hajó nem volt életveszélyesen ócska, nem mondom, hogy az emberek nem éltek benne tűrhetetlenül összepréselve, mint az aszaltszilva, egyáltalán nem mondok erről a hajóról semmit, ami megtisztelő lehet egy óceánjáróra nézve, de azt el kell ismerni róla, hogy nagyobb rend volt rajta, mint a Cunard legelőkelőbb hajóján. Elsősorban itt nem fecsegték egész nap hülyeségeket az amerikai turisták, itt nem ájultoztak jobbra és balra kitűnő társaságbeli nők a legkisebb hullámverésre, itt a matrózokat nem kergették az idegösszeomlás felé munkájukat bámuló, kérdezőgató utasok, nem ültek egész nap az uszodában és nem táncoltak a zuhanyok alatt. Itt a hullámverést csúnya szavakkal lehordták, nem voltak hölgyek és az utasok semmire sem voltak kíváncsiak, uszodába pedig nem jártak, amire a legnyomósabb okuk az volt, hogy a hajóhoz egyáltalán nem tartozott uszoda. Zuhany sem. A hajó legszervesebb tartozéka és legfontosabb része az őrmester volt. Ez az őrmester nem tekintette hivatala legfőbb kellékének a tapintatot és az udvariasságot. Sűrűn káromkodott. Olykor rúgott. A katonák azonban meg voltak vele elégedve. Egy tizedik évét szolgáló légionista, bizonyos Tonton azt mondta, örüljenek, hogy nem harap. Kész szerencse. Neki ugyanis volt egy őrmestere, aki már harapott le fület. Ahhoz képest ez a José típusa a nyájas katonának.

Most talán már elfogadhatóbb lesz az az állításom, hogy Biry volt a hajón a legtisztességesebb ember. Egy zsebtolvajnál rendkívüli jellemre mutat az, ha bajtársias érzülettel lop. Biry például vásárolt a kázinóban egy rossz süteményt, hogy közben néhány doboz cigarettát lopjon, egy üveg pálinkát, két-három darab sajtot és más apróságokat, azután az általa „dugárúnak” nevezett szerzeményeit megosztotta a nélkülöző bajtársakkal.

A hajóban összezsúfolt katonák nem ismerték egymást. Ez az utánpótlás az afrikai hadsereg különféle elítéltei közül került ki. Szökésért, sorozatos szabálytalanságokért, uccai verekedésért könnyen szabják ki, mint enyhe büntetést, hogy a delinkvenst áthelyezik Indokinába. Ott azután megtanulja becsülni a Szaharát és a pokolnak kikiáltott afrikai katonáskodást. Mikor Oranban összegyűl egy rakományra való elítél, akkor elindul a légió banyója, csupa egymás előtt ismeretlen katonával Afrika legkülönbözőbb garnizonjaiból.

A rozoga Joinville olyan érzést kelt az utasban, mintha minden pillanatban darabokra esne szét a saját óriási Benz-motorjának rázásától. Ezek az utasok azonban, akiknek minden okuk megvolt arra, hogy mérsékelt igényeket támasszanak életkörülményeikkel szemben, nagyon meg voltak elégedve a kellemes hajókázással, amely alatt jóformán semmiféle szolgálat nem volt. És ezt nagyon lelkiismeretesen látták el. Ilyen katonai beosztásra vágytak már régen. A fedélköz padlója ugyan rendkívül férges volt és a test melege valóságos állatkertet varázsolt a szalmazsákokból, a megrekedt levegő, a kis helyre összezsúfolt, minden higiénia megvető legénység, kényesebb ember számára egy percnyi tartózkodást is elviselhetetlenné tett volna, de ezek a katonák itt, a borzalom, a kényszerűség, a monoton egyhangúsággal ismétlődő

szörnyűségek, olyan évekké fejlődött óráit élték át, amelyben az idő legkisebb jegyének is nyomasztó súlya volt és nemcsak a halálfélelmet vetik meg, hanem eljutottak odáig, hogy már az élettől sem félnek.

Reggel: ébresztő trombita, káplár káromkodik, hosszas vakarózás, utána rövid reggeli. Miután a gamelleből felhörpintették az utolsó korty forró feketét, sorakozás a fedélzeten. Jön a szemle. A műsor következő száma: José őrmester véleménye az egész társaságról. Lesujtó. Szemelvények a francia nyelv erőteljesebb népi kiszólásaiból. Orvosi vizsgálatra jelentkezni lehet, de nem ajánlatos, mert a hajóhoz tartozó magánzárka nedves és büdös. Csuklógyakorlatok, némi takarítás a reménytelenül piszkos hajón, a katonai felszerelés rendbentartása; ez az egész napi szolgálat. Este hosszú, hosszú légiós történetek, amelyek végeztével, mintegy tetszésnyilvánításképpen, szünni nem akaró vakarózásban tör ki a mozdulatlanul figyelő hallgatóság. A Benz-motor úgy hörög, mintha agonizálna és utolsókat rúgná a repedező, ócska bordázaton. Zörögnek a kulacsok, lehallatszik a hajósziréna búgása, valaki hortyog, evvel mintegy megadja a jelt az alvásra, a káplár lesötétít mindent, csak a viharlámpa ég.

És átveszi a patkány csendes birodalmát...

*

- Vajjon mit szállít ez az ócska hajó ott mögöttünk? - kérdezte Mr. Eddington, a Trader Motor Trust elnöke a szomszédjától, mialatt a boy egy csontkanállal jégshilánkokat tett a whiskyjébe.

- Talán szemet visz, - mondta Spolansky, egy ősz lengyel diplomata, aki whisky helyett hideg teát ivott és kekszet evett hozzá ananászjammal, - ilyen ócska bárka nem bonyolíthat személyforgalmat. Szintén francia hajó, úgy látom.

- Igen. Most én is látom már: Jo... in... ville... Átkozott meleg! Férfi legyen, aki ilyen trópusi útra megy.

Hanyattdőlt a lengő karosszéken és nagyot fűjt. Valóban igen meleg volt. A Szezei csatorna egyik legszellőtlenebb pontján álltak éppen. Szemet vettek fel.

A «Marechal Joffre» igazán, gyönyörű luxushajó volt, de levegőről itt, Afrika és Ázsia között nem tudott gondoskodni az utasok számára. A punkák szüntelenül zúgtak, de ventilátor nem segíthetett ezen a vastag meleg falon, amely átlátszóan, de érezhető súllyal telepedett rá a vízre. A boyok hordták a jeges italokat, serény fekete lábuk egyfolytában futott fel és le a ragyogó lépcsőkön. Csörögtek a poharak, zörögtek a csontlegyezők, finom, hűsítő illatszert fecskendeztek szét, meggyújtották az utas szájában a cigarettát, hogy avval se kelljen fáradnia, de hiába, az orvosoknak egyre több dolguk akadt és a finom, magasra halmozott ételbarikádok jócskán megmaradtak.

Pedig ez a hajó mindent elkövetett, ami tőle tellett. A motorja gumiba volt ágyazva és a modern gépezet szinte nesztelenül működött. Minden fémalkatrész ragyogott, a rádiókészülékek a londoni Savoy Hotel jazzbandjét közvetítették. Langyos fürdő, hidegvíz, zene, csöbútor, orvosi vizsgálat, szellős, nagy, kabinok moszkítóhálóval, hűtött ágyneművel, fürdőszobával, rádióval, könyvtár, tennispálya és a lépéseket az a puha, gumyszerű massa fogja fel, amely, a hajó padlózatát képezi.

A Marechal Joffre állt. Szemet vett fel egy angol kikötőben. A Joinville haladt. Már majdnem beérte a kikötött hajót. Lassított. Szemben is jött egy gőzös és három hajónak kellett elférni egymás mellett.

Az előkelő utasok aléltan heverték nyugszékeiken. Jeges italokat ittak szüntelenül. Szólt a jazz...

*

- A fene a pofájukat, - mondta Biry és köpött, ami igazán udvariatlanság volt tőle. Kijelentése nem vonatkozhatott másra, mint a közvetlen előttük veszteglő Marechal Joffre óceánjáróra. A csatorna helyenként a nyolcvan méter szélességet sem éri el és ezeken a szakaszokon igen lassan és egymáshoz nagyon közel haladnak a hajók. A két parton mindenféle színű jelzőlámpák húnyorognak, magas gátak és raktárépületek, sodronyok, póznák, antennatornyok és tehervagonok szegélyezik a vizet.

Biry mellett egy markánsarcú légionista állt. Az arca sovány volt a sok szenvedéstől, de csontos, nagy vállai, furcsafényű, fekete szemei, amelyek mélyen üregükbe süppedtek, arra vallottak, hogy ez az ember erős. Mint már említettem, az Indokinába irányított katonák nem ismerték egymást, csak most kezdtek közeledni, csak most fognak kialakulni a baráti csoportok, ezért Biry, aki tartott magára valamit, mint úriember, bemutatkozott.

- Biry vagyok.

- Brisac.

- Úgy hangzik a neve, mint az enyém.

Sötét volt. Jóformán egymás arcát sem láthatták, csak egyes vonásokat, egy tovasuhanó parti pászta fénystimogálásában.

- Honnan jön? - kérdezte Biry.

- Latourból. Előretolt helyőrség a Szaharában.

Terjengő porfátylak vonultak a párás, holdas éjszakában, a csatorna felett, lassú szállingózással, ködszerűen, ahogy a sivatagból erre hozta finom szemecskéiket a szél. A nagy, sok ezer gyertyafényű villanygömbök derült napvilággal ragyogták be a luxushajó fedélzetét, míg a Joinville piszkos korlátjának dőlve, a homályban és a halbűzben két viharvert, kiéhezett tekintetű, kopott afrikai infanterista állt, irigy elszántsággal. A Marechal Joffre-n gong szólalt meg és előkelő, estélyiruhás utasok indultak el csillogó fémkorlátok mentén a dînerhez. A két hajó között csak néhány méter távolság volt, ezért a Joinville csigalassúsággal haladt. A katonák úgy érezték, hogy kinyújtott kezükkel megérinthetnék a selyemruhás nőket.

- Volt maga már úriember? - kérdezte Biry sötéten.

- Úriember?... Ez kint a világban kissé tág fogalom...

Hirtelen elkomolyodott és döbbenetn nézett át a másik hajóra. A szállongó porszemecskék közben sűrűbbek lettek, a parti jelzőlámpák egyszerre mind sárga fénnel gyúltak ki, s valahonnan egy vészsziréna sívítása hangzott fel.

- Lindsay! Arthur Lindsay!... - kiáltott Brisac. Biry is abba az irányba nézett. Egy szmokingos, magas úr állt ott, szemben velük, a másik hajón, ahogy éppen kilépett a kabinból. Jellegzetes görög orra éppen olyan volt, mint Brisacé. Néhány pillanatig tűnődött, a zsebéhez kapott és visszament a kabinjába. Biryt fuldokló köhögés rázta meg, még egyszer hallotta Brisac kiáltását: «Lindsay! Arthur Lindsay!...» Azután, mint gépfegyvertűz, ropogva, kavargva, iszonyú tömeg porszem omlott keresztül a hajón, szirénák búgtak, recsegett a takaródó... Senki nem látott egy lépésnél távolabb. A sivatag pora kavargott, zúgva a csatorna felett. Lehet, hogy a számum egy részletét söpörte idáig a légáramlat. A csatornát sokszor borítja el percekre ez a kavargó porhullám, amely különben békésen, de állandóan ott leng a víz felett, mintegy keresve az eltűnt keskeny földdarabot, amelyre azelőtt nyugodtan letelepedhetett. Végeredményben ez a hazátlan homokzivatar, utánpótlás és a kellő sík terep nélkül csak aféle korcs számum, gyorsan elhal és nem tesz nagyobb kárt, mint egy, vagy két ujjnyi selymes lerakódást, amitől deres bóbítát kapnak a raktárházikók, a matrózoknak van mit söpörni és kirázni az ingekből. Ez a porfelhő azonban valamivel erősebb volt a szokásos

homokfúvásoknál. Egy pár percre olyan vak sötétség, olyan fullasztó poráradat borított el mindent, amilyenben csak az olyan rendkívüli ember képes cselekvésre, mint Brisac. A korláton át kilépett a hajó peremére. Megvakultan a szemébe csapódó portól, fuldokolva és köhögve, előre nyújtott karral elrúgta magát a Joinville-től. Szerencséje volt... Függsve maradt egy korláton és arról tudta, hogy csak a Marechal Joffre gőzshöz tartozhat.

*

Arthur Lindsay, a nagy, földigérő tükör előtt kritikus pillantással nézett végig önmagán, ahogy ott állt dinerhez öltözve a csiszolt üveglapon és megszokott lassú mozdulatával fehér selyemkendőt tett a felső zsebébe. Pillantása kissé megvető, kissé kutató volt, mint az olyan emberé, aki a tükörtől vár választ arra, hogy tulajdonképpen miért is él ő a világon? Vannak ilyen emberek. Nem a tetteikben, hanem egy-egy arcvonásukban, alakjukban, homlokukban szeretnének valami biztatást kapni a tükörtől.

Lindsaynak minden oka meg volt arra, hogy elégedetlen legyen saját személyével. Huszonöt éves múlt. A jellegzetes, családi görög orr körül fáradt, kissé unatkozó arcvonások húzódtak lágyan. Arthur volt az egyetlen Lindsay, aki beleszületett a hatalmas vagyonba. Atyja, Thomas Lindsay volt az első milliomos a családban. Ketten vándoroltak ki Insulindébe, fivérével, Georg-zsal és dohányban kezdtek dolgozni Szumatrán. Később összekülönböztek valamin és Thomas átment Jávára. Már akkor mind a ketten családos emberek voltak, Thomas fia, Arthur, tizennégy éves volt és Georgé, John, tizenöt. A két gyerek együtt nevelkedett. Thomas kissé erőszakos eszközökkel, a közös kezdetből való tartozások alapján, kicsavarta Georg kezéből a vagyont. A két testvér, mint halálos ellenség vált el egymástól. Georg a délafrikai Rhodesiában próbált vagyonának roncsaival valamiféle vállalkozást, ami azonban nem sikerült és örökre eltűnt Thomas elől. Thomas Lindsay a világhírű jávai cukorbárók közé avansált. Arthurt Londonban neveltette, amit később keservesen megbánt. A fiú még látogatóba sem akart lejönni Jávába. Fejedelmi módon élt Angliában, estélyeiről tudósításokat írtak a lapok és egy világhírű színésznő volt a barátnője. Életmódjában tökéletesen utánozta az angol királyi udvarhoz tartozó főurakat. Az öreg tehetetlen volt egyetlen fiával szemben. Húszéves korában egy hétre látogatóba ment az apjához Buitenzorgba. Fáradt volt, szórakozott, kényes és előkelő. Nem bírta a klímát és néhány nap múlva, mikor reggeli közben egy gyík futott fel az asztalára, hisztériás rémülettel menekült vissza Londonba.

Három évvel később a vén Thomas Lindsay egy maláriás lázrohamában, anélkül, hogy egészségi állapota ezt különösebben indokoltta tette volna, meghalt. Csak az inas és az orvos volt jelen halottaságánál. Az orvos szerint a katasztrófának a máj volt az oka. Az inas szerint az orvos. Végeredményben ezen nem vesztegette össze és az öregnek igen szép temetése volt, amelyen a holland kormányzó megbízásából egy magasrangú katonatiszt is részt vett. Morland, az intéző értesítette Arthurt, az örököst. A válasz rövid volt és határozott: mindent csináljanak úgy, ahogy eddig, készpénzt a régi csekkszámmlára a Gyarmati Bankhoz. Arthur nem ment le Jávába. Nem tudni hogyan, de az öreg Thomas halála után két évvel a vagyon kezdett összeomlani, a csekkszámmlára egyre kevesebb folyt be, a kulik lázongtak, a termés gyenge volt, egyszerre rossz lett minden és az aranybányánál biztosabb jávai cukortermelés, az intézők és titkárok kezében a csőd szélére került.

Es ami a legborzasztóbb; ez az Arthur Lindsay, valószínűleg jóhiszeműen és a nagy vagyon tudatában... hát igen... néhány igen jelentős összegű csekket adott fedezetnek és ezek rövidesen lejárnak. Viszont Morland úr nyíltan megkábelezte, hogy a kamatokat is csak nehezen tudná előteremteni... Hm... kérdés, hogy ezek a tőkés beérik-e a kamatokkal? Nem valószínű. És akkor mi lesz? Börtön?... Nem. Revolver?... Well... Unott pillantást vetett a tükörbe. Okos, fáradt feje nézett rá vissza egykedvűen. Ezért kár volt a papának tönkre tenni Georg bácsit. Legalább az élne most. És mi lett Johnból? A kormányzó nagyon szerette az

öreg Thomas papát. Feltárjon előtte őszintén mindent?... A fedezetlen csekkeket is?... Reménytelen. Minden, minden reménytelen... Jelenleg el fogja árvereztetni odalent a birtokot. Ezért utazott le. Talán marad néhány forintja, esetleg megszökik valamerre, van idő a csekkek lejáratáig... De hová szökjön? Eh...

Felállt, legyintett, megigazította gusztusos zsebkendőjét, még egy pillantást vetett a tükörbe, azután lassú, kissé hajlotthátú járásával kilépett a kabinból. Porszemecskék vágódtak az arcába. Eszébe jutott, hogy a cigarettatárcája nincs nála, visszalépett a kabinba, de mielőtt megszokott pillantása a tükörré tévedhetett volna, olyan zúgás és zörgés támadt körötte a kabin oldalain, olyan vaksötét borult a kerek, szellőző nyílásra, hogy megrémült egy másodpercre. Az ablakon át, mint egy felszakadt zsákból, ömlött be a porlavina.

*

Az ajtó majdnem a sarkáig kivágódott és küszöbén mozdulatlanul, kísértetiesen egy sápadt, gyarmati katona állt meg. Szél és por kavargott be mögüle. Arthur Lindsay egy pillanatig kíváncsian nézte ezt a látomást, azután kedvesen rámosolygott és szelíden így szólt:

- Kérlek John, csukd be az ajtót. Nem bírom ezt a... izét...

A katona becsukta az ajtót. A katona John Lindsay volt, aki John Brisac néven szolgált az idegent légióban.

- Arthur! Mi tíz éve nem találkoztunk.

- Yes... körülbelül. Nem, nem... csak kilenc... de miért nem ülsz le? Konyak...

- Ember! Én szökésben vagyok!

- Ah!...

- Nincs sok időnk. Az előbb megláttalak. Az volt az első érzésem, hogy jó lenne megfojtani téged. Hogy felhozom a szolgálati fegyveremet és lelőlek... Hallgass! A te apád tönkretette az én apámat! Halálba kergette! Gyalázatosan! Érted?! Gyalázatos fondorlattal!

- Igen... az csúnya história volt. Az öreg maga is bánta később... De titeket már nem lehetett megtalálni... Mit csináltak aztán?

- Mindenfélét. Az apám rulettbankkal is próbálkozott már a végén Rhodesiában. Éjszaka verekedés közben agyonlőtték. Engem a légióba hajtott a nyomorúság. A pokolban harcoltam négy esztendeig. Nem bírtam. Megszöktem, elfogtak és most Indokinába visznek. Indokina rosszabb a pokolnál... Én nem megyek oda!

- Kérlek, pajtás, te jössz velem... te az én vendégem...

Megvetés suhant át John arcán. Érezte, hogy ez nem Lindsay, aki itt szemben ül vele. Pedig nagyon hasonlítottak egymásra. A jellegzetes görög orr, magas homlok, éles tekintet... és mégis. Gyengeség, puhaság és nyegleség áradt ebből az ápolat, koravén, estélyiruhás úrból.

- Ne vágj közbe. Amikor ez a hármattán jött, úgy éreztem, mintha megtaszított volna valaki hátulról. Átvetettem magam erre a hajóra. Most neked segíteni kell rajtam! Sikerült megszöknöm. De szerencsétlenségemre ez francia hajó. Jogukban áll a katonáknak átkutatni. A parton már nem üldözhetnek. Ez a hajó angol kikötőben áll. Ki sem szállhatnak uniformisban a Szezei-csatornán. Érted?...

- Hát szaladj ki a partra!

- Nem lehet. - Egy pillanatig komoran hallgatott. - Talán nem lenne baj, de talán rosszabb lenne, mint Indokina. Engem Rhodesiából gyilkosságért köröznék az angolok. - Nagy csend lett. Arthur megborzongott, mint aki fázik és valami fanyar undor ült ki az arcára: vér! - Érted

ezt a szörnyű helyzetet? Ha ezen a hajón elfognak, Indokina, ha partra szállok esetleg, életfogytiglani fegyház.

- De hát miért... izé... gyilkoltál? Brr.

- Nem gyilkoltam. Szemtől szemben, becsületesen leszámoltam az apám gyilkosával. - Az asztalra csapott, hogy a furnér végigrepedt. - Az ördögbe is! Hát milyen Lindsay vagy, hogy ezt nem érted? - A kiéhezett, markáns arc, mint egy sápadt keselyű, meredt Arthur felé.

- Hát akkor mondd meg, John... mit tehetek én?

- Egy mód van, hogy megmeneküljek. Felveszed a ruhámat. Leszaladsz a partra. Végig a lámpák fényében. Csak néhány perces séta, hogy meglássák a francia hajóról, ahonnan elszöktem. Akkor nem kutatják át ezt a hajót. Te itt a kikötőben csak tudsz segíteni magadon?

- Mit kell tennem?

- Felrázol álmából egy kínai ócskást, veszel egy polgári ruhát és a jegyeddal nyugodtan visszajössz. A hajó szemet vesz fel, tehát még órákig áll.

Arthur gondolkozott... Azután ellágyult az arca.

- Ennyit igazán megtehetek érted, John. És akkor te megbocsájtod Thomas papának, hogy úgy elbánt George bácsival. Megosztom veled a fülkém, jegyet váltok neked Batáviáig és jössz velem...

- Köszönöm Arthur. Sajnálom, hogy kényelmetlenséget okoztam neked.

- Ez, amit mondtál, csekélység... igazán. Kisétálni a partra, végigmenni a lámpák előtt és újra visszatérni civilben. Egyszerű... Ezt hogy kell bekapcsolni?...

Közben már kapkodta magára John uniformisát, nagy igyekvéssel és buzgalommal, John viszont az estélyi ruhát öltötte magára. Elmúlt a szélvihar. Szirénák szólaltak meg és újra megmozdult minden...

*

- Hé káplár! Megvan az a legény?

- Fenét!

- Tudja, ki volt?

- Tán meg lehetne állapítani. Nem ismeri az ember ezt a sokféle nációt. A vízbe ugrott vajjon?

- Dehogy! Erre a másik hajóra ugrott át. A nyakamat teszem fel rá. Csak semmi lárma. Akkor meglóg. Támasszon át egy hídát és óvatosan menjünk át az őrzéssel. Francia hajó, kötelesek segítségünkre lenni. Allons!

*

Arthur különös izgalmat érzett. Kaland! Végignézett magán, a furcsa, kopott egyenruhában. Aztán elindult, hogy lefusson a hosszú, falépcsőn át a partra. Ennyit igazán megtehet a szegény Johnért. Jávában pedig majd csak talál neki valami munkát... Jaj!! Valami súlyos csapott le a tarkójára és szélvész erejével rántotta meg egy hatalmas tenyér!

- Vasat a disznóra!

- Csak gyorsan őrmester úr... az Istenért, semmi botrányt... - könyörgött a kapitány.

- Ne féljen! Ha egy hangos szót szól ez a disznó, ledöföm itt helyben.

Csak most tért magához Arthur. Megrázkódott és dühösen kiáltott az őrmesterre:

- Azonnal eresszenek...

Egy irtózatoss pofont kapott és ettől kábultan zuhant, amíg megfogták. A csuklójára valami hideg tapadt, csörögve és egy puskatus lapockán csapta. Elájult...

Vak sötétben tért magához. A fél feje úgy fáj, mintha beleszúrtak volna valamit. Vízben ült és a kezei meg voltak láncolva. Félig zsibbadtan oldalt dőlt: nedves deszkához ért az arca. Éppen gondolkozni akart, mikor törökülésbe font lábai között megmozdult valami. Odanyult. Visongó fúvással egy hatalmas, nedves patkány kapott a kezébe. Tébolyultan felsikoltott...

Ugyanekkor John Lindsay kifogástalan estélyi ruhájában helyetfoglalt a dinernél és azon a nyugodt, finom mozdulaton, ahogy a ráksalátából kivett a tányérjára egy kanálnyi, igazán nem látszott meg, hogy ez az ember négy év óta először visel polgári ruhát.

AMIG AZ EMBER MEGTANUL ALUDNI.

A sikolyra kinyitották a fogda ajtaját és a porkoláb, egy jóindulatú, breton parasztlegény, beszólt az ajtón.

- No, mi van?

- Patkány! - kiáltotta reszketve. - Patkány ugrott rám!

A paraszt rábámult.

- No és? Tán sárgarigók szaladgáljanak itt?

- Patkány, patkány... - csak ezt tudta ismételni idegrohamában, falfehéren és rángatózó arccal.

- Nézd komám, - mondta a breton, - meg akartál lógni és nem sikerült, elégedj meg evvel. Ha bolondnak tettetted magad, nem sokra mégis vele.

- Kérem, itt félreértés... itt szörnyű félreértés... azonnal vezessenek engem valamelyik főtiszt elé... És te ne tegezzen engem, kérem...

- Hát majd jelentem az őrmesternek. Bár sok célját nem látom - mondta és rácsukta Lindsayra az ajtót.

Ezalatt a fedélzeten névsorolvasást tartottak és megállapították, hogy a szökevény John Brisac.

- Mikor elfogtuk, ráismertem. Már láttam itt ezt a nagyorrút, - mondta a káplár. Akkor jött jelenteni a breton, hogy a fogoly úgy látszik megbolondult. José őrmester megértően mosolygott.

- Szegény. Szerencsére a világ legjobb bolondgyógyító orvosa vagyok. Vezesd ide.

Mikor ott állt előtte roskadozva «Brisac», cigarettát sodort és atyai jóindulattal szólt hozzá:

- Nézd, Brisac. Szerencséd van, hogy egy órán belül elfogtunk, így megúszod haditörvényszék nélkül. Egyáltalán nem csinállok ügyet belőle. Ne mondják, hogy az én embereim szökdösnek.

- Kérem, itt súlyos tévedés van a dologban... Én meg akartam menteni egy rokonomat... Én nem vagyok légionista, én angol nemes ember vagyok... itt súlyos tévedés van...

- Igazat beszélsz. Itt súlyos tévedés van. Te azt hiszed, hogy én hülye vagyok. És ez súlyos tévedés. Ha szimulálni akarsz Brisac, azt keservesen megbánod.

- Kérem, higgye el, úgy van, ahogy mondom... én Arthur Lindsay...

- Te John Brisac vagy. Az idegenlégió harmadik századának a katonája.

- Uram, hallgasson meg...

- Szóval ki vagy te?

- Arthur Lindsay! És...

- Te John Brisac vagy, - mondta az őrmester, azután szívós lovaglókorbácsával, teljes erejéből verni kezdte Arthurt. Éjszaka volt. A csillagok olyan gyönyörűen ragyogtak, ahogyan a csatorna mennyboltozatán csak a Vörös-tenger bejárata előtt tündökölnek. Itt új csillagképek

kezdődnek, félelmetesek, tág fényűek, ritkábbak és nagyobbak, de az ég északi horizontján még látszik az európai disszertációhoz tartozó csillagrendszer, halványodva és elmosódva.

Lindsay velőtrázó sikoltása, mint valami vészjel, járta be a csatornát. Az őrmester korbácsa rendületlenül suhogott, arcára, kezére, hátára és mikor a földre vetette magát, valósággal tiportak rajta a káplárral együtt, fejébe, hátába, oldalába, olyan nyers, kegyetlen rugással vágódtak a testéhez a súlyos, szöges bakkancsok, hogy a sikolya is elnémult, csak hörgött... Már nem is fájt semmi, csak hallotta a korbács suhogását, a lábak rugását. Aztán elvonszolták valamerre és becsaptak egy ajtót...

Úgy érezte, hogy tisztább lett a feje. Ez az orrvérzéstől volt. Ugyanabban a nedves cellában ült és egy patkány fújt valahol, közvetlenül a füle mellett. Nem törődött vele. Csak nagyon apró lélegzetet vehetett, mert ha magasabbra szállt a mellkasa, túrhetetlenül belenyilalt valami az oldalába. Nem tudott gondolkozni. Talán egy óra is eltelt így. Azután kinyílt az ajtó és a breton újra elvezette. Az őrmester előtt álltak meg. José ugyanott ült a korlát mellett és cigarettát sodort. Ugyanolyan nyájasan, részint egy jóságos apára, részint egy jóllakott tigrisre emlékeztető mosolyával fordult Lindsay felé.

- Mondd meg fiam, hogy ki vagy te?

- John Brisac.

- És mi vagy te?

- Légionista.

- Rompez!

*

Durva, idegen arcok voltak körülötte. Ellenségesen kemény élet súrolta testét, lelkét. Úgy érezte, hogy meg kell örülnie, öngyilkos lesz!... Azután siralmas önbírálattal konstata, hogy gyáva és gyenge ehhez. Kábelezní kellene valahová! A tiszttel kellene beszélíne... Rettegő undorral érezte a kemény, nedves szalmazsákból rákúszó férgeket. Ez örület! Csak talán lehet itt valamit tenni?!... A reggeli szemlére fegyver nélkül akart elindulni. Utolsó pillanatban nyomta a káplár a kezébe a puskát. Egy percig sem aludt még, minden csontja fájt, zokogni tudott volna a dühödt elkeseredéstől... De az őrmestertől nagyon félt. Igyekezett a mellette állókat utánózni. Azután másodmagával leküldték a fedélközt sikálni.

- Maga uri hülye! Ne próbáljon amerikázni! Mert vásra veretem! - Így búcsúzott tőle az öreg José.

Biry, a zsebtolvaj, igyekezett jószívvel segíteni rajta. Elmagyarázta, hogy kell fogni a kefé, hogy kell a testsúllyal sikálni, amitől nem fárad ki a vállizület. Lindsay rettegve sikált. Finom kezén felrepedezett a bőr, a Vörös-tenger kegyetlen napja égette, a válla és a csipője görcsösen sajgott és sipolva lélegzett. Az éhségtől szédülve ette meg a zöldséglevest és a főtt marhahúst. Már nem tiltakozott, nem védekezett, teljesen megtörte és letörte mindaz, ami vele történt, csak a durvaságtól való irtózás, a veréstől és büntetéstől való rettegés irányította tetteit.

Este lefeküdt a piszkos, nedves szalmazsákra és a nyüzsgő férgek között mélyen, mozdulatlanul aludt reggelig. Megtanult aludni.

AZ ÚJ ÜLTETVÉNYES.

John Lindsay nyugodtan mozoghatott a hajón. A személycsere az út első diner-je előtt történt. Arthur, mióta felszállt a hajóra, még nem hagyta el a kabinját. Akkor lépett ki először a fedélzetre, mikor elfogta az őrjárat. Az elfogatásról John másnap értesült. Tudta, hogy Arthur nehéz helyzetbe került. A Joinville katonái még jóformán alig ismerték egymást és akik futólag látták őt, azokat meg fogja téveszteni a hasonlóság. Ezt igazán nem akarta... Lesz egy pár rossz napja ennek a kényes bolondnak, amíg valahogy kivágja magát.

Szürke sportruhában sétált a fedélzeten. A Szahara minden csepp zsírt leszedett róla. Erős volt és szívós, de a régi légionista fakiri soványságában. Így azután megfelelt neki a gyengébb termetű Arthur Lindsay ruhái. Egy ráncos arcú ősz úr állt meg vele szemben:

- Halló Lindsay! Mi szél hozza erre?

Meghült a vér benne.

- Már az utasok névsorában felfedeztem magát! Hallom, haza készül!

- Igen. Magam akarom vezetni az ültetvényt.

A köpcös, kis ember felkacagott.

- Maga?! Ez jó! Istenemre, ez remek! Talán ha tánciskoláról lenne szó, elhinném!

Johnnak fogalma sem volt róla, hogy kivel áll szemben, de tetszett neki ez az ember. Természetesen úgy tett, mintha ismerné. Arthur valószínűleg ismerné is. Kedélyesen a vállára csapott:

- Nem innánk meg egy coctailt, mister... mister.

- Mi az, hogy mister?! Talán mynher! Maga igazán olyan bolond, mint amilyennek híresztelik. Azt állítja, hogy nem ismer meg?

- Ne csodálja - vágta ki magát John. - Igazán nem tegnap találkoztunk utoljára. - Bementek a bárba. Közben a köpcös apprehendált:

- Az igaz, hogy van már öt éve találkozásunknak, de magánál azért igazán nincs valami rendben, fiam. Én az apja legjobb barátja és szomszédja vagyok, Van Dongen. És öt év előtt, mikor meglátogatta ura atyját, nemcsak naponta találkoztunk, hanem még a gyászos elrohánásánál is jelen voltam, mikor egy ártatlan, kedves kis toke gyíktól úgy megrémült, hogy Londonig szaladt. Egészségére! - Felhajtotta a coctailt.

Most már sok mindent értett John. Elsősorban biztosítéka volt arra ez a Van Dongen, hogy akik öt éve találkoztak utoljára Arthurral Jáván, azok előtt nyugodtan szerepelhet az öccse helyett. Másrészt látta, hogy az öccsének meglehetősen tréfás hírneve lehet odalent, mint nyegle fickónak. Jóformán alig hallgatta az öreg Van Dongen fecsegését. Hm... egészen kétséges, hogy Arthur mikor tud eljönni onnan a légióból. Ha eljön, akkor sem tehet szemrehányást, ő hatalmazta fel, hogy szerepeljen helyette... Eh! Nincs is mit gondolkozni! A dolog érdekes, kalandos, bolond és veszélyes, tehát egyenesen John Lindsay számára találták ki. Ha ez a Van Dongen összecserélte, akkor nincs baj. Gyerünk Buitenzorgba! Fogadjuk el a csere-állapotot...

- ...Tudja, odalent most zavaros idők következnek. Egy éve új kormányzó van. Kicsit «barna». Így mondják a cukorbárók, ha a kormányzó a bennszülötteket is pártfogolja. Pedig én is barna vagyok. És a maga papája is barna volt. Általában a régi emberek, akik az öklükkel verekedték még ki a vagyont, azok barnák. Ezek a tőzsdések, bankosok, akik mostanában ülnek a

telepítvényekben, ezek fehéremberpártiak. Ami alatt azt értse, hogy ez az egész szigetvilág negyvenöt millió bennszülöttel, csak az évi mérleg miatt van. A kulival olcsó, embertelen szerződést kötni, dolgoztatni, amíg megdöglik, tifuszos barakokba gyömöszölni össze őket... A «fehér» párt szerint így üzlet a kolónia... Nem innánk inkább ginevert? Nem bírom ezt a vacak szirupot...

John elnézte a becsületes kövér hollandus nagy vén, ráncos arcát, a hatalmas, bulldogszerű begyűrődéseket a szája körül, kopaszodó, ősz fejét és máris szerette. A kihalófélben lévő, régi, gyarmati hollandus típusa volt: egyszerű, becsületes, kemény, de jószívű.

- Egészségére, Van Dongen!

- Köszönöm, Lindsay... Az előző kormányzó «fehér» volt. Félt a cukorbárók sajtójától, az államtitkári összeköttetésektől és keresztül vittek nála mindent. No aztán folyt a vér. Itt egy munkafelügyelőt vágtak agyon a bennszülöttek, ott egy rizsterraszt dultak fel, míg végül Bali-szigeten beléjük kellett gépfegyverezni. Ki bánta? Munkafelügyelő van sok, kuli több mint kellene és a mérlegek vidáman, diadalmasan harsogtak az óhazai és újhazai sajtóban... Most aztán egy éve barna kormányzó van... Ez kérem a körmükre néz. Kemény, tisztességes katonamember. Gróf Sighoffen-Lorenz. Ez megcsinálta az új gumiszerződést, amely emberséges. Kiutasított egy csomó főpandurt, akik vertek. Állandóan orvosi felügyelet alatt tartja a barakokat, könyörtelenül lebontatja a ragálytelepeket, nem sajnálja a cukorbárók pénzét és épített blokkházat, csatornát, iskolát, kórházat... Hát képzelheti! Ez az ember nem csak a gyarmat üzleti részével törődik, hanem a kulikkal is. Rongyos, ócska kulikkal, akikből húsz darab egy fillér és ezek miatt építkezni kell, befektetéseket kell csinálni... Szóval, a kormányzókérdés politikai hullámai háborognak a szigeten. Bizony öcsém... A maga apja, velem együtt, a régi jó «barna» pártiak közé tartozott.

- Egészségére, mynher!

- Örülök, hogy legalább inni megtanult. Ezekben az időkben hiányozni fog az öreg Thomas és kár, öcsém, hogy maga olyan puha, akár az erdei csiga. Sajnos, nálunk rálépnek a csigára.

*

Enyhe, remegő izgalmat érzett. Nem volt mitől félnie, hiszen bizonyos, hogy akik Arthurt öt év előtt, rövid ideig látták Jávában, azoktól épp oly kevéssé kell tartania, mint Van Dongentől. És mégis. Nem félt, de olyasmit érzett, amit a színészeknél lámpaláznak hívnak. És ez az érzés csak fokozódott, amint a hajó lassan megkerülte Szumatra délkeleti csücskének roppant zord sziklabástyáit és a lapos lávaszigetek zeg-zugos szorosai között, a párás levegő, rezes, alkonyi gőzén át, távoli, el-eltűnő apró csillanásokban megsejtődött a közeledő Batavia hatalmas kikötőjének számtalan ívlámpája...

Az alkonyi lávaszínű felhőtűkrei, amelyekre a lebukott nap búcsúzóul még visszapillantott, a földgömb hajnalodó túlsó oldaláról, harsogó színorgiájukból a titokzatos indiai éghajlat egyetlen merész modulációjával átcaptak a trópusi éj sötét szimfóniájába és a hajó egy hatalmas terméskölgát mellett megállt. Kidobták a köteleket. A kikötő robusztus lármáját csak a Karakatau félelmes sistergése szárnyalta túl.

Ahogy kilépett a raktárházakból, meghallotta saját nevét. Egy bricsesznadrágos, børsapkás tamyl kiáltozta: «Lord Lindsay... lord Lindsay...» Meg kell jegyeznem, hogy a bennszülöttek sokkal bőkezűbben adományozzák európai uraiknak a címeket, mint a holland királynő, vagy az angol király. Itt minden pálinkaügynök Sire, minden munkafelügyelő lord és excellenciás. A tamyl soffőr elvezette Johnt a töltésre, amelyen egy csukott Packard állt. Az autóban már ült valaki. Bajuszos, vállas, vászonruhás úr. John kezefogott vele és az autó megindult Weltewreden felé.

- Ugy látom, már nem ismer meg. Pedig sűrűn leveleztünk és öt év előtt találkoztunk is rövid ittléte alkalmával. Morland vagyok.

- Ah, persze, persze... Mr. Morland. Tudhattam volna...

Rövidesen kitalálta, hogy ez a Morland az intéző. Nyomban rájött, hogy nem szereti. Morland fölénnel, némi kis megvetéssel kezelte, mikor úgy nagyjában tájékoztatta a helyzet felől, amely siralmas volt. John csak egyetlen megjegyzést tett:

- Mindez szegény jó atyám halála után kezdődött el. Ugyebár?

Morland elhallgatott és ősz harcsabajuszát huzogatta.

- Igen... ez véletlen. Mintha csak egyik szerencsétlenség vonzaná a másikat...

Azután már egész úton végig hallgattak. Csak Weltewredennél kérdezte meg Morland, hogy Lindsay úr megszáll-e itt éjszakára, vagy folytassák az útjukat mindjárt Buitenzorgig? «Csak folytassuk az utat», mondta John és ásított, pedig egy cseppet sem volt álmos, de érezte, hogy nem árt, ha egy kissé magára veszi az elkényeztetett londoni úr szerepét. Igazán nagyszerűen érezte magát, ahogy a gyönyörű, derült trópusi éjszakában, a hatalmas, jólvilágított bitumen országúton, a bennszülött sofförök félőrült iramában vágattak. Az út két oldalán fenségesen egyenes, zömök törzsű palmyra pálmák sorfala tűnt el. Zsírosfényű, nagy kardleveleik előkelő hajbókolással iveltek a földig, amelyet haragoszöld, hatalmas páfrányok vastag süppedéke borított, néhol bekúszva az országút reménytelen, halott, lapos síkjába. Violaszínű bugenviliák és vérpiros, nagykelyhű hybiskuszok csodálatosan élénk kelyhei lángzottak fel egy pillanatra a szabályosan ismétlődő ívlámpák magasságában és ennek az egész fantasztikus, zsíros, dús florának lihegő lélegzése, fojtogató, kellemes szagokkal nehezítette el a párás, mozdulatlan levegőt...

Rohant a szép lakkozott kocsi, John Lindsayval egy új élet felé...

*

- Minden úgy lesz, ahogy megbeszéltük - mondta Morland. - Ez a fiú elpuhult, jelentéktelen báb és olyan válságban van a birtok, hogy boldog lesz, ha maga a csőd előtt egy pár ezer forinttal kihúzza a tuskét a talpából.

- Fontos, hogy így legyen - mondta Farlane. - Egységes offenzívát akarok Sighoffen ellen. Szerencsére az öreg Lindsay nem él és Van Dongen egyedül marad. Ezt a paralitikus kölyköt tegye el az útból és akkor megcsinálta végre a karrierjét, kedves Morland. Viszontlátásra!

Morland elment. Farlane negyvenöt év körüli ember volt. Nagyon jól öltözködött. Tömött angol bajuszában, gondosan elválasztott hajában egyetlen ősz szálát sem lophatott be az idő. Rideg, energikus pénzember volt, aki csak a vagyonával és az egészségével törődött. A kormányzó ellen alakult ipari front szervezője és vezére volt. Mikor utána nézett a távozó Morlandnak, elégedett arccal dőlt hátra karosszékében és leverte vastag szivarjáról a hamut, amely odaesett egy apró halomba a földre. Lepillantott a mozdulatlan hamufoltra és gróf Sighoffenre gondolt, a kormányzóra.

*

John látta, hogy mi történt körülötte. Bejárta az ültetvényt, az üzemeket és meggyőződött arról, hogy Morland gazember. Thomas halála után szánt-szándékkal tönkretette a birtokot. Nem törődött vele. Kevés erkölcsi alapot érzett arra, hogy mint purifikátor és rendcsináló lépjen fel. Különben is minden pillanatban megérkezhet Arthur. Egész messziről is jól látta, hogy mint fonják a hálót a barna kormányzó köré. Vállat vont. A négy év Szaharát pihente. Élvezte a nedves szubtrópusi klímát, a sivatag perzselő, száraz forrósága után. Ágyban aludt és gondolatok nélkül cserkészhetett az elefántfüben. Délután hideg teát ivott a terraszon és

zsibbadtan bámulta a tarka, lármás keleti ucca képét, a színes, batikolt sarongokat, a kecses maláji nők fején ringó gyümölcskosarakat, a kulik vállain hintázó rudakat, rikácsoló árusokat, autókat és négy év után végre pihent, végre nem törődött semmivel és ha kell, hát majd elmegy innen valamerre... Ayo boy! Cigaretta!

Nagyon szép nő jelent meg a veranda lépcsőjén, fehér vászon bricseszen. Kedves kis arca eltűnt az óriási fonott szalmakalap alatt, amelynek karimája napernyőül is szolgált. Mosolygott. Lindsay csodálkozva eléje sietett.

- Jónapot, Arthur! Előre jöttem, apa is mindjárt itt lesz. - John zavartan fogta meg a leány kezét és valami üdvözlésfélét mormogott.

- Apa mondta, hogy már a hajón beszélgettek. Kíváncsi voltam magára. Oh, nem azokért a számárságokért, amikkel itt öt év előtt, mint kislányt traktált. Jóformán nem is értettem meg, amiket akkor mondott.

John most már mindent tudott. A hölgy Van Dongen leánya és öt év előtt, mint bakfis, Arthurral néhány számárságot beszélhetett.

- Örülök - mondta John, amint nekidőltek a tornác fakorlátjának -, hogy nem felejtette még el, amiket akkor mondtam.

Szerette volna tudni, hogy miről lehetett akkoriban szó.

- Maga már biztos elfelejtette. Ma nem mondana olyasmit nekem...

- Miért? Ma is ugyanazt mondom - felelte John egykedvűen és még kíváncsibban. A leány elpirult és közelebb lépett.

- Azt mondja, hogy szerelmes belém?

John kis hiján keresztülesett a korláton.

- I... igen. Miért ne? Azóta is sokat gondoltam magára.

Nézték egymást. A leány szeme olyan nagy volt és olyan furcsa csillogású, mint a párás levegőn át világító trópusi csillagok. John szerette volna megsímogatni. A lépcső felől asztmatikus szuszogás hallatszott és Van Dongen hatalmas bulldogfeje jelent meg, répaszínűen verejtékezve.

- Halló fiú! Ha nem tudná, régebben errefelé kötelességének tartotta minden új ültetvényes, hogy meglátogassa a szomszédját. Lehet magánál uzsonnát kapni?

Együtt teáztak a tornácon hármasan. Az öreg hollandus hamar rátért jövedele céljára.

- Nincs sok bizalmam magában, öcsém. Pedig szükség lenne valakire. Nagyon is egyedül állok, nagyon is öreg vagyok. Csak leányom van. Nem mondom, különb sok férfinál, de ebben a harcban nem sokat számít. Már említettem magának a hajón, hogy mindenféle gyalázatos terveket szőnek a kormányzó ellen. Hogy az ő emberük jöjjön helyette. És akkor megint kezdődnek majd a véres harcok! Én azt mondom - és nagy barna öklével az asztalra csapott -, elég vér folyt már itt. Elég piros vért használtak arra, hogy mennél több fehér cukrot gyártsanak! Apja ura, az én öreg Thomas barátom is ezt mondta. Ha mi ketten összefogtunk volna, az most sokat érne. Dehát ő meghalt. És maga... maga, azt hiszem, nem tud harcolni.

- Nem egyezik a véleménye apáéval? - kérdezte a leány és Lindsay nagyon szerette volna tudni, hogy mi a neve.

- Nincs véleményem - felelte -, de ha lenne, akkor sem harcolnék itt. Úgy érzem, nekem nincs közöm a gyarmati politikához. Nem értek hozzá.

- Sejtettem - mormogta Van Dongen -, úgy-e Nora, mondtam is neked, hogy ez a fiatalember mintha nem is lenne Lindsay.

A lány Johnhoz fordult.

- Igaz, hogy maga Londonban csak a szórakozásnak élt, verseket is írt és csak költötte az apja pénzét?

John nyugodtan, egykedvűen nézett a leány kissé agresszívvé változó arcába:

- Sajnos, így volt. Különösen a versírást kedveltem rendkívül. Miért? Ez baj?

Az öreg Van Dongen zavartan dobolt az asztalon és a leány lesütötte a szemét. John nagyszerűen szórakozott azon magában, hogy Arthur személyében végre élt egy Lindsay, aki verseket is írt. A többiek még az olvasásától is irtóztak volna.

- És az... az is igaz - mondta a leány zavartan - hogy öt év előtt azért ment el olyan gyorsan innen, mert egy ártatlan kis toke szaladt végig a reggelizőasztalán?

- Szórul-szóra így volt. Utálok a gyíkokat. Sajnos, városi ember vagyok ízig-vérig. Politika, küzdelem, erőszakosság, mind távol áll tőlem. Csak a színházakat szeretem és a költeményeket.

- No jó - mondta Van Dongen és felállt. - Azért holnap este jöjjön el az ültetvényes klubba, ha csak nem akar mindenkit megsérteni. És ha így van, ahogy mondja, hát ne avatkozzon ott majd semmibe. Gyere Nora!

Hosszan nézett utánuk a tornácról. Elvadult, kemény ember volt, akinek az életét eddig három főmotívum kísérte végig: a veszély, a harc és a nélkülözés. Most először érzett egy kis meghatottságfélét, valami vágyat az élet emberibb tartalma és értelme után, ahogy a piros, rőt, forró alkonyban táncoló porszemecskék homályán át utána nézett a távolodó, karcsú nőalaknak...

A FORRÓ KÖD ORSZÁGA.

Este hat órától másnap délelőtt tíz vagy tizenegy óráig esik az eső. Sűrű, vastag sugarakban zuhannak le a víztömegek és a tűzeges, rothadó, mohó trópusi föld szinte spongyává ázik. Azután kisüt a nap és hatvanfokos hőlepel borul a vidékre. A roppant hőségtől a víz egyre gyorsabban, egyre tömörebb páratestekben szállong fel a talajból. Füstszerű nyujtózással embermagasságig mindent belep a felszálló pinceszagú gőz. Ez Indokína. Késő délutánig forró köd lebeg az őserdői, mezői, házai és kampongjai felett. És ez a felpárolgó esőgőz az évezredek óta rothadó turfából, guanóból, elmállott mangrove-mocsarakból halálosan veszélyes és bűdös légkört hoz magával. Itt az emberek óvatosabban járnak, lassabban fogják fel a szavak értelmét, furcsább alakúak a fák, távolibb az égbolt és mintha ferdébb lenne a hold karéja is. Torzszülött, idióta része a világnak, ahol akasztófákról álmodik az ember, csontváz-szerűek a kínaiak és némely tája olyan, mint egy lidércnyomás. Délelőttől alkonyig füstölgi a föld az égre vissza az emelkedő esőt. Ezek a forró ködök burkolják Indokínát.

Arthur Lindsay valami tompult állapotban élt, amely nagyon hasonlított a halálhoz és semmi köze sem volt az élethez. Néha rémült zűrzavarral eszébe jutott, hogy valamit tenni kellene, hogy ez nem lehet, de végre is kábultan és tehetetlenül, megtörten, döbbsen, szinte érzéketlenül gurult előre az események gomolygásával. A katonák, ellentétben az őrmesterrel, elhitték, hogy meghibbant. A jobbérzésűek segítségére voltak. Ezáltal valahogy gépiesen meg tudott felelni a szokásoknak és a szabályoknak. Óráról-órára és napról-napra várta a halált. Sokszor kívánta. Csodálkozott, hogy él. Mikor Hanayban kikötöttek és felsorakoztak az agavekkel és kaktuszokkal beültetett parton, kizuhant a sorból és irtózatossággal hidegrázással fetrengett a földön. Ez az első lázrohama a maláriának majdnem megváltotta a szenvedéstől. Saigonban nyitotta fel a szemét, a barátságos, fehér helyőrségi kórteremben. Öt napig volt eszméletlen. Negyvennégy kiló volt. Egy méter hetvenhárom magas. A Lindsayek harcias sasorra félelmetesen meredt ki halálfejszínű arcából. Perzselő forróság feszítette a levegőt. Az orvos nedves ponyvákat borítottatott az ablakokra és negyedóránként egy-egy veder vizet öntöttek ezekre a sátorlapokra. A forró ködök országában láthatóan párolog a víz és a napra kitett nedves vászonnemű negyedóra alatt száraz. Két nap múlva Arthur azt hitte, hogy lábadozik, mert már fel tudott ülni az ágyon. Az orvos viszont kijelentette, hogy meggyógyult, egy nap szolgálatmentességet adott, de semmi akadályát sem látta annak, hogy Lindsay nyomban bevonuljon a kaszárnyába. Fel akarta húzni a nadrágját, de kiesett a kezéből. „Vitt, vitt” - sürgette a szanitéckáplár, aki rövid alsónadrágban intézkedett itt. Arthur imbolyogva kimászott az ágyból és egy óra múlva jelentkezett a kaszárnyában. Csodálkozva hallotta a hangját, hogy rekedt. Azután még jobban csodálkozott azon, hogy mindenki rekedt. A forró ködök órák alatt birtokukba veszik a légzőcsövet és a hangszálakat. Indokínában huszonnégy órán belül minden európai hörghurutot kap, negyvennyolc órán belül valamelyik izülete sajog és egy héten belül mindenkinél fellép a krónikus migrain, az első féloldali fejfájás hírnökével.

...Ebben az országban a légionista gazdag ember. A pénz értéke meseszerű. A kínai piaszter vásárlóértéke olyan, mint Európában a dolláré és a devizaforgalomban mégis egyenlő a frankkal. És ennek dacára sem jön ide senki olcsón élni. Mert itt nemcsak az élet olcsó. Van valami, ami az életnél ezerszer olcsóbb: a halál.

...Itt a légionista irigyelt, hatalmas úr, olyan, mint Afrikában az amerikai turista. Mindegyiknek kötelessége egy bennszülött boyt tartani és ehhez képest magasabb zsoldot húz. Minden emberre két ágy jut és ha az egyiket átizzadta, a másikba fekszik és a boy kiviszi száradni az ágyneműt. Ritkán jár gyalog, a bennszülöttek által vontatott kétkerekű, napernyős kuli-pus

nevű járműben húzatja magát a városban. És mindezek dacára szigorú büntetésnek számít, ha a Szaharából ide áthelyezik.

- Jöjjön be a városba - ajánlotta Biry Lindsaynak és belékarolt, mert Lindsay olyan kaszáló lépésekkel járt, mint aki nyomban elesik. A zsebtolvaj állandóan környékezte ezt a furcsa légionistát. Mindig eszébe jutott az a pillanat, amikor ott állt a korlát mellett ezzel a nagyorrúval. Nyoma sem volt rajta annak, hogy bolond. És jött a hármattán... Itt valamit nem értett. Valami különöset sejtett. Szemben is állt egy nagyorrú, azon a luxushajón... A zsebtolvajoknak általában finom ösztönük van, hiszen a mesterségükhöz legalább annyi intuíció kell, mint a költészethez vagy a zenéhez. És Biry érezte, hogy neki foglalkozni kell evvel a misztériummal. Nemcsak jószívűségből vette pártfogásába Lindsayt. Úgy érezte, hogy hasznos dolgokat tudhat meg tőle, ha sikerül elnyerni a bizalmát. Beült vele a kétkerekű kulipusba és odaszólt a kulinak, hogy „Marit Kaskut”! Saigon nagy város, sok úgynevezett Marit Kaskut van benne. Ezek kínai étkezdék. Cégérük egy sült kutya. Az európaiaknak nem kell félniük, hogy kutyahúst kapnak véletlenül. A kutyahús ugyanis errefelé nagyon drága. Külön kell megrendelni és csak a vagyonosabb osztálynak telik rá. Indokínában nincs kutya. Drága importcikk. A fehér, egyforma, kétemeletes házak és a tiszta aszfaltutak izzóan vakítottak. A pálmák mozdulatlan levelei tikkadtan lógtak le. A feszülő bőr, az állandó verejtékezésről, az örökös gyulladásban kínlódó mirigyek felett, pokolian viszketett. Vakaródtak. Ezt itt huszonnégy óra alatt meg kell szokni.

A Marit Kaskutban félájultan dőltek egy-egy nádszékre és mohón dobálták le ruháikat.

- Keski kommandi mityiö? - kérdezte a kis, alázatos kínai, evvel a megszokhatatlan franciaságával a mennyei birodalom fiainak.

Salátát ettek és hideg rántotthalat. Rendelés nélkül tette eléjük vendéglátójuk a sumot. Rizspálinka. Komoly méreg. Majdnem kilencven fokos szesz. Hozzátartozik Indokínához. Az ember azt hinné, hogy, ebben a melegben, ilyen éghajlat alatt nem is lehet erős pálinkát inni. Ezzel szemben állítólag, akik nem isszák ezt a pálinkát, nagyon gyorsan hálnak meg. Először minden európai kiköpi. Azután éjjel-nappal ez a mámor teszi elviselhetővé az életét. Furcsa és intenzív részegség a sum hatása. Csodálatos élnéki erővel ingereli a központi idegrendszert. Fokozza a hőt és az ember mégis úgy érzi, hogy kellemes ez a forróság. Sőt boldog, hogy itt lehet Indokínában. Jó és vidám dolog, ez a sok, forró köd és ezek a gutaütött tájak, kiégett mezőkkel, kérdőjellé görbült halott fákkal. Ettől énekelni kell...

Arthur is ivott a sumból. Elállt a lélegzete és úgy érezte, hogy a nyelőcsőve egy folton kiég. Azután forró lett a szeme és a kéz, amely hetek óta fogta a szívét, lassan szétnyitotta az ujjait. Nagyot sóhajtott és körülnézett. Sárgafalú, gyékénypadlós szobában ült. Hátról egy tálalóasztal mögött serpenyők sisteregtek és egy kínai, hosszú pálcáról zsírt csöpögtetett a húsokra, jobbra, keskeny polcon harisnyák, borotvakészletek, piperecikkek és dohányárak voltak felhalmozva. Kellemes jókedvet érzett és cigarettára gyújtott.

- Hogy érzi magát? - kérdezte Biry.

- Érdekes. Jól. Azt hiszem, nekem írnom kellene valahová. Igen... Istenem, hogy ez eddig nem jutott eszembe! Írnom kell Párisba, a hadügyminisztériumba és ugyanakkor az angol ügyvivőnek...

- Ne csináljon ostobaságot Brisac. Ez nagyon veszélyes. Azok csak leküldik ide az iratokat és jelentést kérnek. Innen azt jelentik, hogy maga szimuláns, azután a legközelebbi transzporttal elmegy a Battanbang körüli mocsarakhoz töltest építeni. Nincs olyan tévedés, nincs olyan igazságtalan félreértés, ami azt eredményezhetné, hogy valaki hivatalos úton kikerüljön a légióból, mielőtt leszolgálta az idejét.

- Dehát ez képtelenség... - Csodálkozva vette észre, hogy nyersen kacag ezen a képtelenségen és szemben, a borotvapengék is vidáman bólogatnak. Ezen még jobban nevetett.

- Mondjon el nekem mindent őszintén. Akkor esetleg tudok tanácsot adni.

Lindsay eddig csak a fellebbvalóit igyekezett meggyőzni arról, ami vele történt. Katona-társaival szemben bizalmatlan és gőgös volt. Ivott még egy korty sumot és egyáltalán nem törődött avval, hogy az ital pokolian égeti. Rágyújtott egy hosszú, szalmavégű cigarettára, végtelenül jókedvűnek érezte magát és hozzáfogott az elbeszéléséhez. A súlyos részegség dacára nyugodtan, világosan és összefüggően mondott el Birynek mindent. Mindenki más örültnek tartotta volna. De a zsebtolvaj, aki ott állt a korlátnál Brisaccal együtt a homok-viharban, aki látta a túlsó hajón a szmokingost... a zsebtolvaj egyre előbbrehajolt az asztal felett, megremegtek az orrcimpái és kidülledt szemmel figyelt.

- Csak azt nem tudom, hogy szegény Johnnal mi lett.

- Maga marha! Az szépen elment Jávába és beült a birtokba. Ha maga öt év előtt volt ott utoljára és ennyire hasonlítanak, akkor ez olyan nyilvánvaló, mint az, hogy most itt vagyunk egymással szemben.

Hallgattak. A falon egy kerek konyhaóra ketyegett.

- Csakugyan, ez lehetséges... De mi lesz itt velem? Én gyenge vagyok...

- Maga gyenge? Ember! Ha az igaz, amit itt nekem elmondott, akkor maga olyan erős, mint a bivaly, csak soha sem használta az erejét. Ezer ember közül kilencszázkilencvenkilenc már nem élne és maga itt ül, maga sumot iszik, ami egy gyengébb légionistát már régen az asztal alá csapott volna. Nem barátom, maga erős ember, csak ezt eddig nem tudta.

- Adjon valami tanácsot, mit csináljak?

- Szolgálja le türelmesen a hátralévő idejét és ha nagyon unatkozik, igyon sumot. Halló! Vén kanári! Fizetni!

Biry nagyon izgatott volt. Valósággal lázba hozta, amit megtudott. Fizetett a kinainak és mentek. A kuli-pus, amely ide hozta őket, még kint várakozott. Beültek. Odaadott Lindsaynak két pár harisnyát, egy szappant és néhány borotvaecsetet.

- Fogadja jószívvel, olykor lopok néhány apróságot... Ayo! a kaszárnyába!

A riksa megindult velük.

Biry még aznap éjjel megszökött. Az üldözése eredménytelenül végződött. Valószínűleg el-
vitorlázott valamerre.

*

Lindsay megfogadta a zsebtolvaj tanácsát. Keleten a fatalizmus, a kiszmetbe, a Nirvánába való belenyugvás, nem vallás, nem hit, nem babona, hanem benne van a földben, a növényekben, az élet vontatott ritmusában, a bennszülöttek örökös archaikus mosolyában, magában az éghajlatban és a lelkibeteg európaiak ez a fanatikus megbékéltség szenvedélyesebb kíváncsisággal vonzza, mint maga az ópium. Lindsay elhatározta, hogy vállalja a sorsát. És az ilyen elhatározás nem beletörődés, hanem megnyugvás. Néha sumot ivott. Lassanként nemcsak megszokta, hanem megszerette a forró ködöket, amelyek a halál nyugalmaival vonják be az idegrendszert. Egy-egy derült estén lesétált a Mekong partjára és az iszapos, hatalmas delta piszkos sodrát bámulta. Verseket idézett ilyenkor vissza emlékezetébe. A magas kőgáton piszkos és sokféle üveglampion világított zölden, sárgán és lent a vízen kikötött dzsunkákban kínai családok egyhangú, rosszszagú, monoton élete látszott, mintha ez is a vízárral zsírosan terjengő, örökös iszapvonulás folytatása lenne. Hirtelen egy karcsú sampan siklott át sebesen

a másik partra és a külső gátnál egy mocskos, rozoga gőzhajó vesztegelt a raktárbódé szomszédságában. Az egyik dzsunkából apró kínai nő nézett fel rá és elmosolyodott. Két sor korallánc volt a nyakában és fekete kontyát ezüstösfényű, hosszú kagylóból készült, kis szigony fúrta át. Volt valami gyerekesen szomorú és kedves az arcában. Lindsay nem is tudta, hogy került a dzsunkára. Később ráeszmélt, hogy ott ül a leánnyal szemben és nézik egymást. Beszélni nem tudtak. Egy nagyon vén, sárgafogú, csontkoponyájú kínai szövögetett valamit a csónak orrában. A leány saját magára mutatott és azt mondta: „Vo-Min-Ha.” Ezt elmondta néhányszor, hogy a katona megtanulja a nevét. Azután bementek a dzsunka végén a raffiakunyhóba...

...Aludt? Nem tudta... Valami furcsa világosság kezdett derengeni. Piszkos, kis sárga láng, Vo-Min-Ha gyújtotta meg. Ott ült a férfi feje mellett. Egy tű hegyén apró labdacsozt tartott az olajlámpa fölé. Ez a kis pont izzani kezdett, megduzzadt. Vo-Min-Ha ügyes kis ujjacskái ismét összegyúrták és megint a láng fölé tartotta. Azután egy pipába tette és kedves mosollyal átnyújtotta a katonának. Csodálatosan szép és misztikus volt Vo-Min-Ha ferdemetszésű arca, a nyugtalan olajlámpás vértelen világításában. Lindsay kettőt szippantott, azután hideg lett a pipa. Az elefántcsont kezeckék újra gyúrtak egy apró csomócskát, amely izzott a hevített tű hegyén és végül visszakerült a pipa Lindsayhoz...

A kunyhó falai a horizontig tágultak és az ópium hideg, kesernyés szaga csodálatos tisztaságot és megnyugvást borított a világra. Láta maga előtt a Tottenham Court Roadot, a Piccadillyt és a légiókaszárnya szobáját. Egyszerre megértett és megfejtett mindent. Nem tudta az okszerűséget, de boldogan érezte, hogy van összefüggés. Hogy van egy nagyszerű hálózat, amely a legszomorúbb események mögött is, mint bölcs és véghetetlenül jó tartalom húzódik meg. A teste olyan könnyű volt, hogy emelkedni érezte magát, igen... igen, egy egész kicsit megemelkedett és közvetlenül a padló felett lebeg. Szerette volna boldogan, sírva megölelni az emberiséget és igaz hűséges barátja lenni mindenkinek... Csodálatosan világos agya előtt a legnagyobb problémák is a kezdetlegesség és céltalanság nevetséges mélyére süllyedtek.

A leány halkan pengetett valamit. Ezek a harmoniátlan hangok bántó távolságnyra feküdtek egymástól a skálán, de bennük volt a kínai zene titka: dallam, amely az artikulátlan pengések mögött ott lappang egy-egy hangban, mint a végső értelem, amely soha sem lesz nyilvánvaló, de néha sejteni lehet, hogy létezik. A finom dúdolás, az olajlámpa glóriájában megdicsőült női arc, végső boldog érzésig fokozta a bölcsesség és a megtisztultság állapotát...

„Szeretlek, Vo-Min-Ha...”

LEGYEN HARC!

John mégis rászánta magát, hogy elmegy a klubba. A túlságos visszavonultság esetleg feltűnőbb lehet az állandó szereplésnél. Egy kissé talán azért is beszélte rá különféle érvekkel önmagát, mert remélte, hogy az öreg hollandus elhozza Nórát és látni kívánta a leányt.

Buiten Zorg előkelő társadalmi élete a botanikus kert körül zajlik. India minden városában van egy szép műpark, amit botanikus kertnek neveznek. A botanikus kerttel szemben, amely több mint száz éves, két hatalmas tó van és közöttük fehér márványoszlopokon a díszes, fenséges kormányzói palota. A park mellett van az ültetvényesek klubja is.

A fényes parkett s a csillogó tükrök megsokszorozták a bordóernyős lámpák finom fényét. A rádió jazzmuzsikát adott és az asztalok nagy részét már elfoglalták az ültetvényesek. A barna, élénkteljes férfiarcok kellemesen hatottak együtt a keményített, hófehér vászonszmokingokkal. De mindent túlszárnyalt a nők ragyogása és eleganciája. Akármilyen modern gyarmat is Jáva, az európai életigényeket nem tudja kielégíteni a vagyonosabb osztálynál, ezért az asszonyok, hogy mégis rendkívüli módon élvezzék a jólétet, mennél gazdagabbak, annál pompásabb helyeken, annál merészebb párisi modellekben és mesés értékű briliáns ékszerekben élik ki a megkülönböztettség vágyát. A cukorbárók hosszú asztalánál ült Van Dongen, Nórával. Karonfogva vezette oda Lindsayt és bemutatta az uraknak. Vállveregetve és mosolyogva fogadták. Larsen, a hatalmas svéd, aki állítólag a legnagyobb cukorfinomító részvényének többségét bírta, nyíltan a szemébe nevetett. Farlane, a diplomaták nyájas, protektori modorában karolta át John vállát.

- Ide mellém, Lindsay úr. Ezek az urak majd bámulni fognak azon, hogy maga rövidesen milyen karriert csinál, mint ültetvényes. Én fogom kezembe venni a sorsát. Az öreg Lindsay jóbarátom volt.

John mindezt hagyta megtörténni. Nora kedvetlen arccal fordította el a fejét. Az összejövetelnek valami tanácskozási jellege volt. Farlane tüntetett avval, hogy Lindsayt egyenrangú ültetvényesként kezeli. Hozzáfordult:

- Remélem, ön is tájékozva van az ügyekről.

- Nem értek kérem a politikához.

- Hohó! - tiltakozott egy Haynes nevű telepes, mellesleg a Nagy Végrehajtó Bizottság titkára, - itt nincs semmi politika. Mi üzletemberek vagyunk.

- Természetesen, - mondta Farlane. - Ugy értettem, hogy szétnézett-e itt. Láttam néhányszor lovon kószálni...

- Csak olyan sétalovaglás volt - mondta John szerényen.

- Szerintem, uraim - mondta Larsen, - memorandumot kell benyújtani őexcellenciájához, amelyben sürgősen kérjük a kultuskormányzat intézkedéseinek összeegyeztetését a gyarmat ipari létérdekeivel.

- És lehetetlen revidálni a szerződéseket! - kiáltotta a nagyon kövér és szeplős Renenkamp. - A szerződtetési rendszer, amit a kormányzó tervez, megöli az üzletet. Ez végre is agrár állam. Itt csak azért érdemes termelni, mert kuli van. És a kuli fogalma egyet jelent avval, hogy olcsó, hogy igénytelen! Lehetetlen állapotok lesznek, ha a kormányzó rendszere következtében az indiai kuliból osztályöntudatos és bérmozgalmakat rendező, európai proletár lesz!

A felháborodott vita egyre fokozódott.

- Vagy üzlet a kolónia, vagy nem! Milliókat fektettünk bele a gyarmatba, mert egészséges politikát reméltünk! Kis haszonra nem volt érdemes ezt a kockázatot vállalni!

- Kis haszon?! - szólt közbe Van Dongen. - A mérlegben azt olvastam, hogy az import ötszázhetvenkét millió és az export hétszázkilencvenegy millió. Kétszázhuszonkilenc millió, az nem is olyan csekély haszon.

- De volt már háromszáz millió is, más politika mellett! És mi a garancia, hogy nem fog évről-évre csökkenni, ha a munkaerőt megdrágítják, ha nem lehet hosszú szerződéseket kötni, ha folyton építkezni kell.

- Viszont az előző kormányzónál Jáva tele volt tűzfészkekkel! Titkos társaságokkal! Gyilkosságokkal! - kiáltotta Van Dongen. - Ez a kormányzó jól látja, hogy a bennszülöttek elégedetlenek!

- Hát mire valók a gépfegyverek! - kiáltotta Larsen. - Tanuljunk Angliától! Azok nem sokat kukoricáznak a gyarmatokon.

- Ugyan! Az angolok mindenütt önkormányzatot adnak! - csapott az asztalra Van Dongen.

- Ne nevetesse ki magát! - harsogott közbe Van der Brock. - Az angol önkormányzatok jobban kedveznek az iparnak, mint a mi holland közigazgatásunk!

Közben folyton ittak. Kivörösödtek, csapkodtak, patakozott a verejtékük és újabb italokat rendeltek, Farlane eddig nem szólt semmit. Egy lapos kézmozdulata elég volt arra, hogy mindenki elhallgasson, azután csöndben mondta:

- Önök nem tapintanak a lényegre. Szerintem gyarmatot kormányozni csak tekintéllyel lehet, a hatalom szimbólumaival. A kormányzó épített, felülvizsgáltatja a mi orvosainkat, enyhít a szerződéseken. Miért? Hogy a bennszülöttek békében éljenek... Ha tehát ez sikerül, akkor igaza van. A kormányzót csak az igazolhatja, ha nem lesz titkos társaság, nem lesznek tűzfészkek és forrongások. Nos, szerintem... lesznek.

Elhallgattak. Megértették Farlanet. Ha a kormányzó intézkedéseit nem követi a legteljesebb csend, akkor megbukik. És tudták, hogyha Farlane akarja, akkor nem lesz csend.

- Értem - mondta Van Dongen, - valahogy gondoskodás fog történni néhány olyan eseményről, ami bebizonyítja, hogy a kormányzó bölcsessége és jósága csak elkapatja a bennszülötteket és lázadoznak.

- És ha így lesz? - kérdezte Larsen élesen.

- Akkor maguk csinálták! - kiáltotta indulatosan Van Dongen. Felháborodott lármá támadt körülötte. Gyanúsítás! Kikérik! Most váratlanul Nóra ugrott fel a helyéről, nem bírta látni az apját egyedül ebben a kavargásban. Egyenesen Farlane felé fordult:

- Persze, maguk a felidézett vihart Singaporeban, Bombayban fogják kivárni! És a kisebb telepéseket, akik nem tudnak elutazni, a házaló ügynököket és a munkájukat végző orvosokat gyilkolják majd a bennszülöttek, akiket maguk kergettek a lázadásba, hogy a kormányzót megbuktassák!

- Hölgyekkel nem vitázhatunk - mondta udvariasan Farlane.

Most váratlan dolog történt. Lindsay felemelkedett, pedig avval a szándékkal jött, hogy nem avatkozik semmibe. És most mégis beszélnie kellett. Kellett!

- Kedves uraim, én sokat lovagoltam a napokban és kissé körülnéztem. Megállapítottam például, hogy néhány ültetvényen kezdik összekeverni, közös barakokba a kínai kulikat a malájokkal. Holott önök tudják jól, hogy ezek nem férnek össze. Haynes és Larsen urak

telepein, úgy hallottam, el akarják szállítani az összes nőt, akik nincsenek szerződésben. Többek között a kulik feleségeit. Holott a kulik így nem tudnak élni. Azt is hallom, hogy túl nagy területekre kevesebb munkást osztanak be, amit ezek az emberek nem bírhatnak soká. Szóval magjában már előkészítették a lázadást. Ezt csak azért mondom, mert hölgyekkel nem vitáznak. Viszont itt nincs is mit vitázni. Ha lázadás lesz valahol, akkor én ezeket az adatokat több nagy európai lapban el fogom helyezni.

A hirtelen támadt csendben Van Dongen ugrott fel a helyéről és kivörösödve, két ököllel csapkodta az asztalt.

- Ha ez igaz, amit Lindsay mondott, akkor maguk mindannyian börtönbe kerülnek!

Nora pillantása csodálkozva csillogott John felé. Az óriás Larsen nyerte először vissza a hangját és falfehéren kiáltotta:

- Ez a tacsó az első szavától az utolsóig hazudott.

Nem is látták John öklét. Mint egy villanás, úgy suhant át a levegőn, valami reccsent és a roppant test mintegy gutaütöten zuhant hátra, keresztül egy asztalon, azután nagy csörömpölés és recsegések között végigvágódott a földön. John szeme hideg, sárgás villanással nézett körül, különösen mosolygott és megrezdültek az orrcimpái. Nagyön halkan kérdezte:

- Az urak közül valaki osztja az előttem szóló nézetét?

Az előtte szóló állkapocstöréssel és koponyarepedéssel feküdt a söntéspolc tövében. Nézetét, legalább is fennhangon, az urak nem osztották.

- Ha harcot akarnak, legyen harc. Jöjjön Van Dongen!

Az emberek még mindig döbbenten és némán álltak, mikor John, Nora és a hollandus elhagyták a klubot.

- Jól van Lindsay, maga, úgy látszik, mégsem esett messze a fájától - mondta Van Dongen. - Bocsásson meg, de nekem most azonnal a kormányzóságra kell mennem. Zounds! Micsoda ökle van!...

Hogy mit beszélt Van Dongen a kormányzónál, ez nem derült ki, de este egy káplár kereste Lindsayt és pecsétetes levelet hozott, amelyben gróf Sighoffen őexcellenciája kihallgatásra rendeli John-t másnap délutánra a kormányzósági palotába. John eltette a levelet, azután hívatta Morlandot.

- Ide hallgasson Morland! Maga itt nyíltan lopott és csalt, éveken át nagy igyekezettel tette tönkre a gazdáját. Nem záratom be, de azonnal lóduljon és ha még egyszer bárhol meglátom a birtok területén, minden további kérdés nélkül addig verem egy bikacsökkel, amíg egész életére nyomorék lesz. Hátra arc! Mars!

Morland szó nélkül elment.

Abból sem szivárgott ki semmi, amit Johnnal beszélt a kormányzó a kihallgatáson, de másnap az összes lapokban megjelent egy hír arról, hogy őexcellenciája Arthur Lindsayt iparügyi referensnek nevezte ki, megbízta az összes jávai ültetvények ellenőrzésével és kötelességévé tette, hogy megállapítsa, vajjon nem szabotálják-e a közigazgatás intézkedéseit olyan eszközökkel, amelyek kimerítik az államellenes bűncselekmény kritériumait. Az ilyen ültetvényesek ellen bűnvádi eljárás indul és birtokaikat állami felügyelet alá helyezik.

A lapok megjelenése után fél órával egy mimózasövény mögül lövés dördült el és John parafakalapja lyukasan esett az aszfaltra...

NIRVANA.

Akik az élet minden mohósága elől figyelmüket a bölcs akaratnak alárendelve, Buddha köldökének szent rejtélyéhez menekülnek gondolataikkal, azok elfelejtik a halált.

Akinek a szíve és az agya nem függ az életén és nem féli az elmúlást, annak a lelke nem vándorol tovább újabb lélekbe.

Az ilyen ember nem szenved és nem örül, mert tudja, hogy öröm vagy szenvedés egyformán az élet tudatának csalóka, beteges, boldog állapota. Türelemmel várja, hogy véget érjen a léte, remélhetőleg az utolsó és csak megy, megy sorra megkeresni a dagobákat, amelyek mindegyike alatt egy-egy darabkáját őrzik Buddha negyvenezer részre felosztott és széthordott földi maradványainak.

Midőn valaki mindenről lemondott, megtalálta a Mindent.

Az ilyen ember beteljesedett és utolsó léte után a Nirvána várja őt.

Így tanította a Tökéletesen Megvilágosodott, Gaya közelében a szent Bó-fa alatt...

*

Egy hónapja nem látta Vo-Min-Ha arcát. Erre gondolt, midőn egyharmadára leapadt századával visszatért Pnom-penhből, ahol a Khmer törzs lázadását verték le. Most már nagyon jól tudta, hogy erős ember. Kívülről talán még csenevészebbnek látszott, de a lélek és a test szívóssága elpusztíthatatlan acélos akarattá egyesült benne. A Kambodzsa vidékét a Tonlé-szap tavak járhatatlan mocsarai, halálos bűze és gőznyí vastag forró ködei teszik gyilkossá. Menetelés közben csak úgy egyszerűen itt is, ott is kibukott valaki a sorból holtan. Talán megpenészedett a szíve, vagy elrohadt a vére ettől a hulláízű földtől. Azután neki a khmer cölöpfalvaknak! A kampongok minden kunyhóját külön kézítusa után foglalták el, minden lakót szuronnal vagy puskaaggal kellett legyilkolni, minden fáról és sziklahasadékból mérgezett nyilak és jól célzott palakavicsok repültek láthatatlan kezekből és ölték a katonákat. De mire a Tonlé-szap áradása döglletes iszapját széthordta az alsó Mekong vidékéig, magával sodorta a leégett falvak utolsó megszenesedett cölöpjeit, gazdátlan edényeit és szétroncsolt bennszülött testeit is. És mire visszalépett a medrébe, már csak földrajzkutatók találhatták volna meg a szűz, véghetetlen iszapsík alatt a két hónap előtt még élő és fejlődő Khmer-törzsek maradványait.

A megcsappant sereg vonult haza Saigon felé. A meredek, óriási mészkőszakadékok között rohanó, vad Mekong folyam volt az irányjelző. A pállott földből fantasztikusan felburjánzó, színes, dús, fullasztóan párás ősvadon képezte a menetelés terepét. És ahogy vízesésről-vízesésre, sellőről-sellőre bukik a folyó, majd tombolva, harsogva, többszáz méteres kanyonokba zuhan tovább merész kanyarokba, a katonák úgy érzik, hogy nem is folyó a Mekong, hanem egy mennydörögve kacagó ördög, aki egyenesen a poklok mélységes fenekére vezeti őket. Valamennyien, kivétel nélkül, vérhasban szenvedtek. A napi halottakat egyszerűen ledobták a platoperemről, a mélységben bömbölő Mekong Hádreszébe.

Azután, mintha jóllakott volna és sziesztára készülne, lassan, lecsendesedve, tágabb medrek között terült szét a Mekong és Saigon előtt mint békés, hajózható folyam siklik keresztül a városon piszkosan, olajosan, hulladékkal és szeméttel megdobálva...

Arthur Lindsay ott állt az ezredirodában.

- Ötévi szolgálat után a hadvezetőség önt elbocsátja. Kívánságára elszállíthatjuk a hazájába, vagy abba a városba, amelyben öt év előtt jelentkezett a légiónál. Hová akar menni?

- Sehová. Itt maradok.
- Ebben a pokolban?
- Igen, ebben a pokolban, mon commandent!

A kapitány csodálkozott, azután átadta az obsitot és a belépéskor letétbe helyezett holmikat: egy kopott bőrtárcában a légionista Brisac civil személyazonosságát: John Lindsay útlevelét, különböző okmányait. Kapott egy nyugtát az utolsó zsoldjára és egy raktári utalványt, hogy a katonai raktárból megkaphassa John Brisac ötévi szolgálata után a hadvezetőség nagylelkű ajándékát: egy „clemenceau-t”. A nagy politikus életének egyetlen áldásos intézkedése volt: minden leszerelő gyarmati katonának adassék egy vadonatúj polgári ruha. Ezt a vacak, durván szőtt darócöltönyt nevezik Clemenceaunak. Ezzel azután ki is merült végleg az állam nagylelkűsége.

Arthur bement a városba és az első kínai ócskásnál otthagya a clemenceaut. Vett helyette egy fehér bugyogót, egy pár fapapucsot, egy kulikalapot és egy hosszú kínai kabátot. Azután leborotváltatta kopaszra a fejét. Mire elindult a folyam felé, senki sem különböztette volna meg a mennyei birodalom többi ötszázmillió fiától.

...Vo-Min-Ha egyedül volt a dzsunkában. Atyját az újhold harmadik napján copfjánál fogva az égbe ragadták a jóságos dzsinek.

- Örülök uram, hogy végre itt vagy.
- Itt vagyok Vo-Min-Ha és itt is maradok. Adj teát!

Az asszony elment és hozott egy kis csészében furcsaízű, keserűszagú jázsmintéát...

*

Baljós csend ülte meg a jávai polgárság hangulatát. A kormányzó ellen szőtt eredeti tervet azonnal el kellett vetni. Nem dolgoztatták agyon a kulikat, újra különválasztották a malájokat a kínaiaktól és megmaradhattak továbbra is a nem szerződött asszonyok férjeikkel a blokkházakban. John éjjel-nappal ellenőrző körutakon volt. Észre sem vette, hogy közben valószínű párt szerveződött mögéje. Azok a kis telepések, párholdas ültetvényesek, tisztviselők, lateinerek, akik nem utazhatnak el a zavargások elől, akik családjakkal a tűzfészek közepén élnek és mindig örülnek, ha „barna” kormányzó van, most lelkesedéssel álltak Lindsay mögé, aki kesztyűt mert dobni a végzetlen hatalmú cukorbáróknak.

A beavatottak jól tudták, hogy a kormányzó reformjai ellen késhegyig fog menni a harc. És a siker lehetősége könnyűnek ígérkezett. A legcsekélyebb bennszülöttzsendülés visszamenőleg nevetségessé tette volna a kormányzó összes humánus intézkedéseit. John ellen nem követhettek el újabb merényletet, de egyszerre csodálatosképpen mozgolódni kezdtek a hitelezői, perrel támadták meg, a bankok legnagyobb sajnálatukra felmondták a hiteleket. John valószínű pergőtűzbe került. Nem törődött vele. Előbb-utóbb úgyis megjön Arthur, ő felelős a tönkretett birtokért. Annál többet foglalkozott az ügyel Van Dongen. Tulajdonképpen nem is esett szó arról, hogy mi fűzi őket egymáshoz és mégis egy családnak érezték magukat. Nóra átnézte John postáját, Van Dongen egy ültetvény helyett kettővel törődött és dacára annak, hogy John ellen mint egyetlen front sorakozott fel a nagyipar és a tőke, sikerült kölcsönöket is szereznie a veszélyes ügyek elsímítására. Állítólag maga a kormányzó állt rendelkezésére. A kormányzónak tudják be azt is, hogy egy surabajai magánbank, a Kott és Münster-ház váratlanul közbelépett és a birtokra betáblázott felmondott hiteleket átvállalta a buitenzorgi pénzügyintézetektől. Tehát az újabb offenzíva szintén megakadt. John rendületlenül járta lovon az ültetvényeket, naponta reggeltől estig, dühödt ellenségei között és vigyázott rá, hogy mestersegesen támasztott okokkal ne vadítsák meg a kulikat.

Egy este porosan, fáradtan éppen a körútjáról érkezett haza. A tornácon egy ember várta. Rongyos, züllött, csavargókülsejű férfi. John rögtön érezte, hogy ezt az arcot már látta valahol.

- Szervusz Brisac!

Megdermedt. Biry állt előtte, a zsebtolvaj. Most már arra is emlékezett, hogy hol látta ezt az embert. A Joinville fedélzetén, azon az estén... Másodpercek alatt kellett döntenie. Ha elismeri ezt a kapcsolatot, akkor egy zsaroló kezébe kerül. Megindul a lavina. A végzet kegyetlen okszerűsége... Ha nem, akkor is... Mindegy! Kitart az eddigi harcmodor mellett. Megállni az eseményekkel szemben, keményen! Vállalni a veszélyt! Menni egyenesen, előre! A megalkuvás rossz kabala! Lesz, ahogy lesz...

- Kicsoda maga?! Miért szólít engem Brisacnak?!

- Nézd komám, neked most be kell tömni a Biry száját! Én meg akarom csinálni a szerencsémét!

- Ne fecsejjen itt össze-vissza, mint valami hülye! Mit akar?!

- Vigyázz! - kiáltotta Biry fenyegetően. - Ha én kinyitom a számat, akkor börtönben rohadsz el, ahová való...

Nem folytathatta tovább. Akkora pofont kapott, hogy három foga kiesett és hanyatt-homlok zuhant le a veranda lépcsőjén.

- Ayo! Mandur! Lökjétek keresztül ezt az embert a kerítésen és ha még egyszer meglátjátok errefelé, adjátok át a rendőrnek...

Aztán leült és nyugodtan megvacsorázott.

ÉLETRE-HALÁLRA!

Amíg lehet, addig megy előre és ha meg fog bukni, akkor füttyöl az egészre. Evvel intézte el az ügyet. Azt is tudta jól, hogy Biry majd rátalál az ellentáborra és ott remek fogadtatásban lesz része. Mindegy. Jelenleg más kérdés izgatta. Hireket kapott, hogy a Tandjong környéki mangrove erdőben éjféli összejövetelnek vannak. Titkos társasági Ez a szó a gyarmati köz-igazgatások réme. Mikor a bennszülöttek misztikus összejöveteleket tartanak, táncolnak, imádkoznak és megálmodják a fehér emberek gyalázatos kimenetelű halálát. És ha az álom nem válik valóra, akkor megpróbálják kissé sürgetni. A Fehértigris társaság néhány év előtt fanatikus zendülőkkel töltötte meg Szumatrát, hetekig folyt a vér és égtek a gumicserjék. A Füstölgő Hold-társaság összejöveteleit nyolcmillió fontba kerültek az angol birodalomnak, amíg újra rendet teremtett a Maláji-félszigeten. Tandjong környékén valami Fehér Kecskék Társaságáról suttogtak a bennszülöttek.

Éjfélkor Lindsay barnára mázolt arccal, földig érő sarongban indult el Tandjong felé. Senki sem mondta volna, hogy nem maláji bennszülött. Van Dongen és Nóra lebeszéltek erről a vállalkozásról, de Lindsay nem tágított.

...Teliholdas éj volt. Néhány bennszülöttet követve, John eljutott az erdő egy platánokkal körülvett tisztására. Vagy kétszáz bennszülött volt itt, fehér csíkokkal összemázolva. Éjfélutánig összegyűltek még néhány százan, barakokból kiszökdösött kulik, gyümölcsárusok és foltozó vargák, lelkük mélyén vad, vérszomjasságra hajlamos, vagy gyerekesen békés bennszülöttek. Tüzeket gyújtottak mindenfelé, artikulátlanul énekeltek, pengő vasfa-dorongokat és kivájt tong-tongokat ütögettek. Azután megjelent közöttük a Varázsló. Könyökig patában végződő kecskebőr volt húzva a két kezére, a fején ugyancsak fehérgyapjas bőr volt megerősítve, amelyből két hatalmas szarv állt ki. Üvöltött, táncolt, fekete testét marcangolta és a többiek is mind vele üvöltöttek és táncoltak. Azután egy kőhalomról ordította: „Hariraja napján vér fog folyni!... Fehér emberek vére... tuan besárok és főmandurok vére... A Fehér kecske új istent és új lordokat ad Jávának...”

...Lindsay nézte a varázslót, figyelte a mozdulatait és észrevette, hogy a csipogó bennszülött torokhangba néha egy-egy mélyebbről feljött szó vegyül. Mikor mindenki arcraborulva feküdt a földön, a bennszülött varázsló nagy szökellésekkel tűnt el a fák között. Egy keskeny csapáson át a tóhoz igyekezett. A lankás part mellett egy csónakhoz ért, amelyet gyorsan eloldozott. De mielőtt beugorhatott volna a ladikba, egy nagy vasmarok kapta el a szájánál fogva és visszapenderítette a partra.

- A képedbe akarok nézni, te varázsló!... Halló! Mr. Morland! Hová tette a bajuszát?! - A küzdelem rövid volt és eleve reménytelen a Kecske-Morlandra nézve. Gyorsan beszerzett egy porcleválással egybekötött vállrándulást, amint a mohos fának csapódott, mintha tornádó kapta volna el és mire beért a ladikba, már keze-lába guzsba volt kötve, Lindsay csendesén bemelegítette az evezőket.

- Megtakaríthatott volna néhány zúzódást, Mr. Morland. Aki tolvaj, az ne próbáljon gyilkolni.

*

A Fehér-kecske gyűléseket rövid ideig fényes nappal és nyilvánosan tartották meg. A varázsló összes jelvényét megőrizte és teljes ornátusában, de katonai őrizettel jelent meg a kulik között. A katonák azért vigyáztak rá, hogy a kulik ne tépjék szét. Ugyanis a varázslót a rendőrségen a hasán és mellén tisztára sikálták és így minden kuli láthatta, hogy a szent ember tulajdonképpen nem kecske, hanem fehér kígyó, aki a saját fajtáját akarta megmarni. Ezen később néhány esztendeig nyugodtan tűnődhetett Mr. Morland a sumbavai állami fegyenc-

telepen, ahová lázadás büntette miatt került. A kormányzó elleni cselszövők tábora végleg elnémult, miután nyilvánosságra hozták a gyarmatügyi államtitkár néhány száz-szavas kábelét, amelyben a kormányzói jogkör ideiglenes kiterjesztéséről intézkedett és megkérte Sighoffen grófot, hogy szükség esetén készítsen törvénytervezetet a jávai iparterületek állami kényszerkiszajátítására.

- Behódolni a kormányzónak és minden további ellenkezést beszüntetni - adta ki a jelszót Farlane. - Viszont azzal a gazember Lindsayval most már életre-halálra fog menni a leszámolás.

*

Biry elegáns hotelben lakott, nagy szivarokat szívott és sűrűn fordult meg a város kétes mulatóiban, ahol bőkezűen szórakozott. Sok pénzt kaphatott valamiért valakiktől. De ezek a valakik bizonyára figyelmeztették, hogy csak akkor járhat a szája, ha itt lesz az ideje. Biry tehát nem is említette, hogy ismeri Johnnt. Ezt nagyon könnyen letagadhatta, mert mióta elkészültek az arany fogai, körültekintő gonddal került minden találkozást egykori katonatársával. John megérezte a csenden keresztül is a fenyegető veszélyt. Tudta, hogy lecsapásra készülnek, hogy adatokat szereznek ellene, hogy váratlanul és hirtelen fog jönni a baj. Ezért viselkedett ostobán Nórával. Minden nap együtt voltak, minden nappal közelebbé pecsételődött a sorsuk és John egy szóval sem mondta, hogy szereti. Nem akarta Nórát belevonni fejtetőre állított életébe, amely felett napról-napra valami nagy botrány, nagy leleplezés veszélye függött.

És mire az északnyugati monszun meghozta az első sűrű, langyos záport, John életében is elkezdődtek a zivatarok. A birtok néhány hitelezője följelentette csalásért, hamis névhasználatért, fondorlatos szélhámosságokért, amelyeket John Lindsay Arthur Lindsay nevében követett el. Néhány hét alatt Afrika, Európa és India legelső kutatóirodái gyűjtötték az adatokat John Lindsay életéről. John a lelkében sem érezte magát bűnösnek. Ő tudta, hogy Arthur felhatalmazta erre a szereplésre, hogy senkit sem károsított meg, sőt csak használt, akinek lehetett. Kíváncsi volt, hogy tudják leleplezni. Mindent tagadott. Nem azonos Brisac-val, a légionistával, nem azonos John Lindsay-val, aki Rhodesiában verekezés közben megölt egy embert. Semmit sem tud a Joinville nevű hajóról. Ő Arthur Lindsay, apja Thomas, a birtokot örökölte.

- Hogy akarja Lindsayt elítéltetni? - kérdezte Van der Brock Farlanetól, mikor négyszemközt voltak. - Egy rovottmultu gyanus egyén az egyetlen terhelő tanu. Lindsayt fölmentik.

- Ha Lindsayt fölmentik, akkor nyert ügyem van - mondta Farlane. - Ezt jegyezze meg jól. Most az egyszer nem menekülhet.

Farlane nem volt közlékeny ember. Azt szerette, ha senki sem lát bele a kártyáiba. Napoleon volt a tőzsdén, legfőbb irányítója a sajtókampányoknak, a kulisszamögötti ügyeknek, de a társait csak katonáknak tekintette és ezek megtanulták respektálni zárkózottságát. A tárgyaláson unott arccal ült elegáns, világossárga selyem zakójában, felső zsebéből két ujjnyira állt ki a selyem zsebkendő, a kezén egyetlen hatalmas briliánsgyűrű és arany szemüvege mögül türelmesen, szelíden nézett. A többi nagy ültetvényes tájékozott a rosszindulattól, mikor a tanuk korlátjához hívták. Farlane szelíden és kedvesen beszélt, ő egyik Lindsayt sem ismerte előzőleg, nem tud hozzászólni az ügyhöz.

A vád nem bírt tárgyi bizonyítékokat produkálni. A főkárosult és koronatanu, aki mindent tisztázhatott volna, nem jelent meg és nem tett följelentést, létezését nem is sikerült bizonyítani. A vád állítólagos koronatanuja több államból körözött zsebtolvaj és szökött katona. A John Lindsayra vonatkozó adatok kétségtelenek, de kétséges, hogy a vádlott John Lindsay-e. Az írásai rendben vannak és Arthur Lindsaynak vallja magát. A bíróság a személyazonosságot bizonyítottan látja, a vádlottat fölmenti, elhiszi és elismeri, hogy Arthur Lindsayval azonos.

A hatóságok intézkedtek, hogy a hamis vádat emelő rovottmultú egyén a holland gyarmatokról kitoloncoltassék. Ez Biryre vonatkozott.

Ekkor odalépett Farlane a teremben tartózkodó rendőrfőnökhöz:

- Miután ez az úr azt állítja, hogy Arthur Lindsay és a személyazonossága a bíróság szerint is kétségtelen, kérem, hogy tartóztassa le fedezetnélküli csekkek kibocsátásáért, melyeket Londonban állított ki és én itt három héttel ezelőtt leszámítottam.

Farlanenak igaza volt. Miután a vádlottat fölmentették, nyert ügye volt.

John Lindsayt még aznap letartóztatták.

KELETI MESE.

Nóra és Van Dongen tisztában voltak az üggyel. Tudták, hogy amit Biry mondott, igaz. A két unokatestvér valóban találkozott a Marechal Joffre hajón, ott elhatározták, hogy szerepet cserélnek és a gyenge, enervált Arthurt véletlenül elfogták a katonák. Tudták, hogy Farlane finom mesterműve volt csapdába ejteni Johnt, hogy Arthurnak vallja magát és mikor egy nem is veszélyes vádat kikerült az áldozat, éppen ezáltal nem menekülhetett a csekkhamisítás vádja alól. A csekkeket pedig valószínűleg a tájékozatlan, bolondos és könnyelmű Arthur írta alá Londonban. És most nincs mód rá, hogy John ne kapjon ezért néhány évi kényszermunkát.

Erre a főtárgyalásra zsúfolásig megtelt a buitenzorgi ügyészség nagy törvényterme. Pedig nem ígérkezett hosszúnak. Egyszerű volt minden. Farlane csekkjei ott feküdtek a bíró előtt, teljes értékben számította le egy ügynöke útján Londonban és kiderült, hogy Arthur Lindsay bankszámláján megközelítőleg sem volt olyan összeg, mint amilyenre a csekkek szóltak. Lindsay erőtlenül tagadta, hogy ő írta volna alá a váltókat. Viszont az aláírás egyezett. Egy kis eltérés ugyan volt, mint azt az írásszakértők megállapították, de olyan minimális, hogy az véletlen is lehetett. A családi aláírás a Lindsayaknál igazán nagyon egyezett. A bíró felállt, hogy visszavonuljon ítélethozatalra. Az emelvénnyel szemben egy angolbajúszos, ősz amerikai úr ült. Nagy figyelemmel kísérte a tárgyalást.

Ekkor egy furcsa alak jelent meg a teremben.

Hosszú kínai kabát volt rajta, buggyos nadrág és fapapucs. Kopaszra volt borotválva, mint a kínaiak, apró léptekkel, a mellén összefont karokkal jött be, egészen előre az emelvényig és ott meghajolt.

- Bocsánat, mynher... Ebben az ügyben szeretnék nagyon fontos vallomást tenni.

- Hogy hívják?

- John Lindsay. Itt vannak az írásaim, útlevel, születési bizonyítvány. Apámnak, Georg Lindsaynak házasságlevele anyámmal. - Mélyen meghajolt és mindent letett a bíró asztalára.

- Mit tud ezekről a csekkekről?

- Mindent mynher. Én hamisítottam tavaly Londonban. Felhasználtam azt, hogy nagyon hasonlítok fivéremre és a családi aláírásunk is hasonlít. Ezért aláírtam a csekkeket, a pénzből itt megtelepedtem Saigonban. Hallottam, hogy szegény fivéremet ártatlanul akarják elítélni, eljöttem bűnhődni.

- Maga nem volt a légió tagja egy év előtt?

- Egy év előtt nem, mynher. Akkor szöktem meg.

Tudta jól, hogy a légió nem szolgál adatokkal a polgári hatóságoknak. Farlane elvesztette a nyugalma. Kivörösödve ugrott fel:

- Ez az ember hazudik...

- Üljön le, mert kivezettetem - csattant rá a bíró. John szeretett volna szólni, de valami zsidobadság szorította le; rémület, megdöbbenés és csodálat. - Íráspróbát fogunk venni! - rendelte el a bíró.

Az íráspróba után a tárgyalás pontosan hat percig tartott. Kiderült, hogy a két aláírás közötti kis eltérés nem véletlen. Kétségtelen volt, hogy a csekkeket ez a kínairuhás ember írta alá, illetve, ahogy hiteles írásaiból kiderült: John Lindsay. A bíró nem is közölhette a véleményét, mert az ügyész felállt és bejelentette, hogy a vádat elejtik. A bíróság nyomban elhagyta a

termet. A följelentő átveheti a pótmagánvázat. A följelentő először életében elvesztette a lelki egyensúlyát. Megragadta mellén a mentőtáncot:

- Akkor te fogsz kényeszmunkára menni, gazember!

Ez csak mosolygott rá:

- Szenvedni akkor is csak te fogsz, uram. Szívedben a rossz és az öröm. Nyelveden a szó, agyadban a tett, életedben a halál, uram és gyönyörűséged a mulandó. Én mindenütt magammal hordozom a lelkemet és minden napommal teljesebb leszek. Akárhon.

Az angolbajúszos úr odalépett Farlanehoz.

- Kott vagyok, a surabajai Kott és Münster-bank igazgatója. Én Lindsay úr csekkjeit beváltom. Ezzel minden további vád megdőlt. - A még mindig dermedten ülő Johnhoz fordult. - Remélem, ön vállalja az összeg terhét. A törlesztésre nézve van egy nagyon humánus ajánlatom.

Ezzel az ügy lezárult. Kott és Münster bankja volt az a régi konzervatív surabajai pénzintézet, amely már egyszer közbelépett Lindsayért. Állítólag ez a kicsi, de prima magánbank volt a mindenkori kormányzók vagyonkezelője. Természetesen gróf Sighoffené is. John végre föl-emelkedett a vádlottak padjáról, hogy megölelje Arthurt. A kínairuhás ember nem volt sehol...

Mikor kilépett a törvényszék kapuján, kissé sápadtan a börtönlevegőtől, reszkető ujjakkal egy cigarettára gyújtott és egy percre behunyta a szemét a langyos napsugár puha érintésétől. Mikor újra kinyitotta, Nóra állt előtte. Elhatározta, hogy most szerelmet vall neki, hogy végre megkéri a kezét, de egyiket sem tette. Átkarolta és hosszan megcsókolták egymást...

*

Az este olyan mozdulatlan volt, hogy a dzsunka úgy állt a Mekong vizén, mintha betonlapra épült volna. Vo-Min-Ha az apró üstön főzött valamit és egyik kezével a fészekszerűen függő bölcst ringatta, amelyben az újszülött sivalkodott. Lindsay hanyattfeküdt a ladik fenekén és az eget nézte már több mint egy órája szótlanul és mozdulatlanul. A párás levegő fénytörésétől szikrázóan nagynak látszottak az indiai ég közeli, misztikusan élénk ragyogású csillagai. Indiában sokszor olyan alacsonynak látszik az ég, mintha a világ zsindelyes házteteje lenne... Az élet, gondolta Lindsay, nagyon egyszerű, nagyon szép és nagyon kiváltságos állapot... A Cassiopeia és a Nagy Medve most látszanak a látóhatár széle felett és a baloldali égbolton a naprendszer vaskoronarendje: a Déli Kereszt szabálytalan négyszöge világít foszforeszkáló hunyorgással... Milyen kicsinek érzi magát az ember, hanyattfekve a végtelen alatt. Milyen megnyugtató ez a porszemnyiség, ha innen nézi az ember az Orion övét ködfoltjaival, hideg, elmosódó sugárzásában és odaképzeli saját magát is a rideg, iszonyu fényű, jeges, zord Nincsbe... Nagyon messziről idehallatszik a garnizon takarodója és a külső olajos fagátnál a rozoga, koszos postagőzös sikolt... Oh, te jó, kedves Mekong, iszaptól zsíros, fénylő rincek hátaddal és ti barátságos, lágy, forró ködök, rosszszagu álmokat lehelő mákonytokkal... Milyen finom és milyen bölcsek itt az emberek.

...Oh, te szegény milliomos, aki a multkor úgy rákiabáltál a kulira és megráztad a mellényét... Legyen hozzád kegyelmes a sír enyészete és bár csak ne szenvedtél volna sokat, mikor autóddal együtt a töltésről a Voltba gurultál...

Valahonnan citeraszó hallatszik és a gát vörös, meg sárga üveglampionjai barátságosan pislákolnak rá fényudvaraik mögöl.

„Szeretlek Vo-Min-Ha.”

VÉGE.

